

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

PL. ÚS 3/2024-112

Ústavný súd Slovenskej republiky v pléne zloženom z predsedu Ivana Fiačana a sudcov Jany Baricovej, Ladislava Duditša, Libora Duľu, Miroslava Duriša, Rastislava Kaššáka, Miloša Maďara, Petra Molnára, Petra Straku (sudca spravodajca), Ľuboša Szigetiho, Roberta Šorla a Martina Vernarského

a) o návrhu **prezidentky Slovenskej republiky** na začatie konania podľa čl. 125 ods. 1 písm. a) Ústavy Slovenskej republiky o súlade zákona z 8. februára 2024, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 300/2005 Z. z. Trestný zákon v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony, s Ústavou Slovenskej republiky, Dohovorom o ochrane ľudských práv a základných slobôd, Dodatkovým protokolom k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a Chartou základných práv Európskej únie,

b) o návrhu **skupiny 36 poslancov Národnej rady Slovenskej republiky**, zastúpených Advokátska kancelária VERIONS, s. r. o., Radvanská 21, Bratislava, na začatie konania podľa čl. 125 ods. 1 písm. a) Ústavy Slovenskej republiky o súlade zákona z 8. februára 2024, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 300/2005 Z. z. Trestný zákon v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony, s Ústavou Slovenskej republiky, Dohovorom o ochrane ľudských práv a základných slobôd, Dodatkovým protokolom k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, Chartou základných práv Európskej únie, ústavným zákonom č. 357/2004 Z. z. o ochrane verejného záujmu pri výkone funkcií verejných funkcionárov v znení neskorších predpisov, Trestnoprávnym dohovorom o korupcii, Dohovorom Organizácie Spojených národov proti nadnárodnému organizovanému zločinu, Dohovorom Organizácie Spojených národov o boji proti korupcii, so Zmluvou o Európskej únii a so Zmluvou o fungovaní Európskej únie a

c) o návrhu **skupiny 39 poslancov Národnej rady Slovenskej republiky** na začatie konania podľa čl. 125 ods. 1 písm. a) Ústavy Slovenskej republiky o súlade zákona z 8. februára, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 300/2005 Z. z. Trestný zákon v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony, s Ústavou Slovenskej republiky, Dohovorom o ochrane ľudských práv a základných slobôd, Dodatkovým protokolom k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, ústavným zákonom č. 357/2004 Z. z. o ochrane verejného záujmu pri výkone funkcií verejných funkcionárov v znení neskorších predpisov, Trestnoprávnym dohovorom o korupcii a Dohovorom Organizácie Spojených národov o boji proti korupcii takto

r o z h o d o l :

1. Návrhy **prijíma** na ďalšie konanie v celom rozsahu.
2. **Pozastavuje účinnosť** čl. I, čl. II bodu 39, čl. II bodu 134 v časti týkajúcej sa § 567t ods. 4 a čl. XVII zákona z 8. februára 2024, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 300/2005 Z. z. Trestný zákon v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony.
3. Návrhom na pozastavenie účinnosti vo zvyšnej časti **nevyhovuje**.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Návrh prezidentky Slovenskej republiky na začatie konania o súlade právnych predpisov

1. Ústavnému súdu bol 19. februára 2024 doručený návrh prezidentky Slovenskej republiky (ďalej len „prezidentka“ alebo „navrhovateľka“) na začatie konania podľa čl. 125 ods. 1 písm. a) Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) o súlade zákona z 8. februára 2024, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 300/2005 Z. z. Trestný zákon v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony (ďalej len „napadnutý zákon“), s čl. 1 ods. 1 a 2, čl. 2 ods. 2, čl. 16 ods. 1, čl. 19 ods. 1 a 2, čl. 20 ods. 1, čl. 30 ods. 4, čl. 31, čl. 40, čl. 46 ods. 1, čl. 48 ods. 2, čl. 49, čl. 73 ods. 2 a čl. 75 ods. 1 ústavy, s čl. 2 ods. 1, čl. 3, čl. 6 ods. 1 a čl. 8 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“), s čl. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dodatkový protokol“) a s čl. 1, čl. 7, čl. 17 ods. 1 a čl. 47 Charty základných práv Európskej únie (ďalej len „charta“).

2. Prezidentka zároveň ústavnému súdu navrhuje, aby spolu s prijatím jej návrhu na ďalšie konanie pozastavil účinnosť napadnutého zákona ako celku a aby podľa § 7 ods. 1 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) určil, že bod výroku uznesenia z predbežného prerokovania, ktorým ústavný súd rozhodne o pozastavení účinnosti napadnutého zákona, je vykonateľný dňom rozhodnutia ústavného súdu. Prezidentka taktiež navrhuje, aby ústavný súd určil, že body výroku uznesenia z predbežného prerokovania, ktorými ústavný súd rozhodne o pozastavení účinnosti napadnutého zákona a o vykonateľnosti pozastavenia účinnosti dňom rozhodnutia ústavného súdu, sa majú vykladať a aplikovať tak, že „zákon z 8. februára 2024 č. ___/2024 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 300/2005 Z. z. Trestný zákon v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony, ktorý v čase prijatia tohto uznesenia nie je účinný, nenadobudne v ňom v čl. XIX ustanovených dňoch 15. marca 2024 a 20. marca 2024 účinnosť, a to ani v prípade vyhlásenia tohto uznesenia Ústavného súdu Slovenskej republiky v Zbierke zákonov až dňa 15. marca 2024 alebo neskôr“.

3. Podstatou návrhu prezidentky je namietaný nesúlad napadnutého zákona s referenčnými normami označenými v návrhu prezidentky, pričom jej výhrady sa týkajú tak legislatívneho procesu, v ktorom bol napadnutý zákon prijatý, ako aj samotného obsahu napadnutého zákona.

4. Argumentáciu prezidentky k napadnutému zákonu možno rozdeliť do nasledovných oblastí:

I.1. K namietanému nesúladu skráteného legislatívneho konania s čl. 1 ods. 1, čl. 2 ods. 2, čl. 30 ods. 4, čl. 31, čl. 73 ods. 2 a čl. 75 ods. 1 ústavy:

5. Vládou Slovenskej republiky (ďalej len „vláda“) deklarované dôvody na skrátené legislatívne konanie podľa prezidentky nespĺňajú zákonné kritériá § 89 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 350/1996 Z. z. o rokovacom poriadku Národnej rady Slovenskej republiky v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o rokovacom poriadku“) a tieto neobstoja z dôvodu rozsahu a komplexity navrhovaných zmien a pozmeňujúcich návrhov, ktoré sa dotýkajú súčasne viacerých významných parametrov trestného práva (trestné sadzby, výška škody, premlčanie, proces), a z dôvodu, že vyvolávajú ďalekosiahle následky. Zákonodarca prekročil zákonné kompetencie, nerešpektoval vlastné legislatívne pravidlá a nekonal tak, ako mu prikazuje zákon.

6. Aplikáciou skráteného legislatívneho konania a samotným priebehom rozpravy v Národnej rade Slovenskej republiky (ďalej aj „národná rada“), a to absenciou diskusie, fyzickou neprítomnosťou poslancov vládnej väčšiny a skracovaním času rozpravy sa napadnutý zákon dostáva do nesúladu s princípom právneho štátu vzťahujúcim sa na práva parlamentnej opozície, ako aj s princípom slobodnej súťaže politických síl v demokratickej spoločnosti. Poslanci vládnej väčšiny neboli oboznámení v plnej miere s dopadmi prijatia napadnutého zákona, hoci tento predstavuje rozsiahlu novelizáciu trestných kódexov so závažnými dopadmi na aplikačnú prax, na základné práva a slobody, predovšetkým práva poškodených a obetí trestných činov a na ústavou chránené hodnoty. Napadnutý zákon je preto v nesúlade s princípom reprezentatívneho a voľného mandátu poslanca národnej rady. Legislatívny proces bez odbornej, férovej a otvorenej debaty nenapĺňa podľa prezidentky ústavné princípy legislatívneho procesu, najmä jeho verejnosť a kontrolovateľnosť.

I.2. K namietanému nesúladu napadnutého zákona z dôvodu svojvôle zákonodarcu a tzv. samo-amnestie s čl. 1 ods. 1, čl. 2 ods. 2 a čl. 75 ods. 1 ústavy:

7. Napadnutý zákon sa podľa prezidentky javí ako právna úprava šitá na mieru osobám podozrivým a obvineným (dokonca obžalovaným) z vládnej koalície alebo z jej okolia (spriaznené osoby), a to tým, že skracuje premlčacie lehoty, ale aj znižuje trestné sadzby mnohých trestných činov, z ktorých spáchania sú títo predstavitelia podozriví, obvinení alebo obžalovaní, alebo odstavuje konkrétnu výkonnú zložku prokuratúry špecializovanej na túto trestnú činnosť. Prístup vládnej parlamentnej väčšiny je v materiálnej rovine svojvôľou, porušením princípu zákazu svojvôle pri výkone verejnej moci, porušením princípu právnej istoty a princípu legality v postupe orgánu verejnej moci a porušením sľubu poslanca národnej rady.

I.3. K namietanému nesúladu napadnutého zákona z dôvodu porušenia pozitívneho záväzku štátu efektívne postihovať trestnú činnosť a chrániť práva občanov s čl. 1 ods. 1 a 2, čl. 16 ods. 1, čl. 19 ods. 1 a 2, čl. 20 ods. 1, čl. 40, čl. 46 ods. 1 a čl. 49 ústavy, čl. 2 ods. 1, čl. 3, čl. 6 ods. 1 a čl. 8 ods. 1 dohovoru a čl. 1 dodatkového protokolu a čl. 1, čl. 7, čl. 17 ods. 1 a čl. 47 charty:

8. Kombinácia (i) zásadného zníženia trestných sadzieb, (ii) zvýšenia hraníc škody, (iii) zmien v ukladaní podmienkových trestov odňatia slobody a (iv) zmien v oblasti premlčania je podľa prezidentky rezignovaním štátu na ochranu bezpečnosti svojich občanov, ochranu ich základných práv a slobôd, akými sú súkromie, ľudská dôstojnosť, majetok a pod., ako aj na pozitívny záväzok štátu efektívne vymáhať spravodlivosť a znamená silný odklon od ochrany princípov právneho štátu. Napadnutým zákonom dochádza k oslabeniu ochrany práv poškodených osôb. Znížené trestné sadzby za závažnú trestnú činnosť, ktorá je namierená aj proti ústavou chráneným hodnotám, v spojení s dramatickým skrátením premlčacích lehôt, so zvýšením hraníc súm škody, so zavedením podmienkových trestov odňatia slobody alebo trestov domáceho väzenia aj pri závažnej trestnej činnosti a v spojení so zrušením Úradu špeciálnej prokuratúry Generálnej prokuratúry Slovenskej republiky (ďalej len „úrad špeciálnej prokuratúry“) v skrátenom legislatívnom konaní bez riadnej diskusie a zhodnotenia dopadov novely na prax efektívneho stíhania trestných činov pred ústavou a medzinárodnými záväzkami Slovenskej republiky neobstojí.

I.4. K namietanému nesúladu napadnutého zákona z dôvodu porušenia práv poškodených na prejednanie veci bez zbytočných priet'ahov zrušením úradu špeciálnej prokuratúry s čl. 48 ods. 2 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru:

9. Zrušením úradu špeciálnej prokuratúry sa viac než 1000 živých vecí presunie na Generálnu prokuratúru Slovenskej republiky a krajské prokuratúry. Hroziace priet'ahy v týchto dotknutých trestných konaniach porušujú právo jednak obvinených, ale aj poškodených na prejednanie veci bez zbytočných priet'ahov.

I.5. K materiálnemu jadrú ústavy:

10. Napadnutý zákon zasahuje i do princípov materiálneho jadra, a to rezignáciou na pozitívny záväzok štátu efektívne postihovať trestnú činnosť, porušením elementárnej spravodlivosti, právnej istoty aj medzinárodných záväzkov.

I.6. K niektorým špecifickým okolnostiam návrhu na začatie konania:

11. Vzhľadom na skutkové okolnosti (napadnutý zákon bol v parlamente schválený 8. februára 2024 vo večerných hodinách, doručený prezidentke až po šiestich dňoch – 14. februára 2024, následne 16. februára 2024 prezidentkou podpísaný a v ten istý deň doručený do parlamentu) tu podľa prezidentky existuje zámer vytvoriť umelú prekážku tomu, aby ústavný súd mohol rozhodnúť o prijatí návrhu na ďalšie konanie a o návrhu na pozastavenie účinnosti napadnutého zákona skôr, ako táto účinnosť nastane. Eliminácia legisvakačnej doby v tejto situácii sama osebe môže zakladať ďalší dôvod protiústavnosti napadnutého zákona, osobitne s princípom právnej istoty a predvídateľnosti práva.

II.

Návrh skupiny 36 poslancov Národnej rady Slovenskej republiky na začatie konania o súlade právnych predpisov

12. Ústavnému súdu bol 20. februára 2024 doručený návrh skupiny 36 poslancov národnej rady (ďalej len „skupina poslancov 1“) na začatie konania podľa čl. 125 ods. 1 písm. a) ústavy o súlade napadnutého zákona s čl. 1 ods. 1 a 2, čl. 2 ods. 2, čl. 15 ods. 1, čl. 16 ods. 1, čl. 17 ods. 1, čl. 19 ods. 1, čl. 20 ods. 1, čl. 30 ods. 1 a 4, čl. 31, čl. 46 ods. 1, čl. 48 ods. 1 a 2, čl. 49, čl. 50 ods. 2,

čl. 73 ods. 2 a čl. 75 ods. 1 ústavy, s čl. 2 ods. 1, čl. 6 ods. 1, čl. 7 ods. 1 a čl. 8 ods. 1 dohovoru, s čl. 1 dodatkového protokolu, s čl. 1, čl. 2 ods. 1, čl. 3 ods. 1, čl. 7, čl. 17 ods. 1 a čl. 47 charty, s čl. 4 ods. 1 a čl. 6 ods. 1 ústavného zákona č. 357/2004 Z. z. o ochrane verejného záujmu pri výkone funkcií verejných funkcionárov v znení neskorších predpisov (ďalej len „ústavný zákon“), s čl. 20 Trestnoprávneho dohovoru o korupcii, oznámenie č. 375/2002 Z. z. (ďalej len „dohovor o korupcii“), s čl. 29 Dohovoru Organizácie Spojených národov proti nadnárodnému organizovanému zločinu, oznámenie č. 621/2003 Z. z. (ďalej len „dohovor OSN proti nadnárodnému organizovanému zločinu“), s čl. 36 Dohovoru Organizácie Spojených národov o boji proti korupcii, oznámenie č. 434/2006 Z. z. (ďalej len „dohovor OSN o boji proti korupcii“), s čl. 2, čl. 3 ods. 1, čl. 4 ods. 3 a čl. 19 ods. 1 Zmluvy o Európskej únii (ďalej len „zmluva o EÚ“) a s čl. 325 Zmluvy o fungovaní Európskej únie (ďalej len „zmluva o fungovaní EÚ“).

13. Skupina poslancov 1 zároveň ústavnému súdu navrhuje, aby spolu s prijatím ich návrhu na ďalšie konanie pozastavil účinnosť napadnutého zákona ako celku a aby podľa § 70 ods. 1 zákona o ústavnom súde určil, že bod výroku uznesenia z predbežného prerokovania, ktorým ústavný súd rozhodne o pozastavení účinnosti napadnutého zákona, je vykonateľný dňom rozhodnutia ústavného súdu. Skupina poslancov 1 taktiež navrhuje, aby ústavný súd určil, že body výroku uznesenia z predbežného prerokovania, ktorými ústavný súd rozhodne o pozastavení účinnosti napadnutého zákona a o vykonateľnosti pozastavenia účinnosti dňom rozhodnutia ústavného súdu, sa majú vykladať a aplikovať tak, že *„Zákon, ktorý v čase prijatia tohto uznesenia nie je účinný, nenadobudne v ňom v čl. XIX ustanovených dňoch 15. marca 2024 a 20. marca 2024 účinnosť, a to ani v prípade vyhlásenia tohto uznesenia Ústavného súdu Slovenskej republiky v Zbierke zákonov až dňa 15. marca 2024 alebo neskôr.“*

14. Podstatou návrhu skupiny poslancov 1 je namietaný nesúlad napadnutého zákona s referenčnými normami označenými v návrhu skupiny poslancov 1, pričom výhrady skupiny poslancov 1 sa týkajú tak legislatívneho procesu, v ktorom bol napadnutý zákon prijatý, ako aj samotného obsahu napadnutého zákona.

15. Argumentáciu skupiny poslancov 1 k napadnutému zákonu možno rozdeliť do nasledovných oblastí:

II.1. K namietanému nesúladu legislatívneho procesu, v ktorom bol napadnutý zákon prijatý:

16. Skupina poslancov 1 napáda napadnutý zákon ako celok v prvom rade z procesných dôvodov. Podľa názoru skupiny poslancov 1 v rámci predmetného legislatívneho procesu došlo k viacerým procesným pochybeniam, a to konkrétne: ii) k hrubému nesplneniu zákonných dôvodov na skrátene legislatívne konanie; ii) ku konkrétnym skutočnostiam preukazujúcim neprípustnú intenzitu nezákonného postupu prejavujúcu sa ako zásah do ústavných princípov chránených ústavou [a) obmedzenie a skracovanie diskusie o návrhu napadnutého zákona, b) porušenia rokovacieho poriadku, ďalších právnych predpisov a iných záväzných dokumentov, c) aplikácia právnych predpisov reštriktívnym spôsobom voči diskusii o návrhu napadnutého zákona, d) obmedzenia prístupu k informáciám dôležitým pre štandardný legislatívny proces], iii) k neoznámeniu osobného záujmu na veci.

17. Podľa názoru skupiny poslancov 1 uvedené početné a intenzívne procesné pochybenia v legislatívnom konaní pri prijímaní napadnutého zákona zakladajú porušenie ústavných princípov,

ako aj ústavou zaručených individuálnych práv a slobôd poslancov, ako aj princípu slobodnej demokratickej súťaže politických síl a suverenity ľudu (čl. 1 ods. 1, čl. 2 ods. 1, čl. 30 ods. 1 a 4, čl. 31, čl. 73 ods. 2 a čl. 75 ods. 1 ústavy, čl. 3 ods. 3, čl. 4 ods. 1 a čl. 6 ods. 1 ústavného zákona). Následkom týchto početných a intenzívnych procesných pochybení v legislatívnom konaní porušujúcich ústavné princípy, ako aj ústavou zaručené práva a slobody je nesúlad napadnutého zákona s ústavou.

II.2. K namietanému obsahu napadnutého zákona:

18. Popri legislatívnom procese skupina poslancov 1 zároveň namieta aj samotný obsah napadnutého zákona, pričom svoje námietky rozdelila do niekoľkých okruhov:

II.2.1. Právna neistota sprevádzajúca celý obsah napadnutého zákona:

19. Napadnutý zákon predstavuje zásah do právnej istoty poškodených a obetí trestných činov, ktorá je narušená rozsiahlymi nevyhodnotenými dopadmi napadnutého zákona zasahujúcimi vo významnej intenzite do základných práv obetí a poškodených trestnými činmi bez akéhokoľvek známeho zrozumiteľného dôvodu, ktorý by bol vyhodnotený ako potrebný.

20. Rozsiahlosť a intenzitu zásahu do trestnoprávnej politiky štátu napadnutým zákonom skupina poslancov 1 ilustruje na úprave podmienok a dĺžky premlčacích lehôt, rozsah ktorých nebol v plnosti a ani v podstatnej miere vopred – v rámci legislatívneho procesu – známy poslancom národnej rady. K zmene dĺžky premlčacích lehôt došlo dvoma legislatívnymi opatreniami: jednak zmenou trestnej sadzby pri konkrétnej skutkovej podstate konkrétneho trestného činu, čo by v niektorých prípadoch už samo osebe (bez osobitnej zmeny dĺžky premlčacích lehôt) spôsobilo skrátenie doby premlčania trestného stíhania, a jednak zmenou samotných lehôt premlčania trestného stíhania. Skupina poslancov 1 v tejto súvislosti poukazuje, že napadnutý zákon sa dotýka viac ako polovice skutkových podstát v Trestnom zákone (518 z celkového počtu 971), pričom z dotknutých skutkových podstát (518) sa napadnutým zákonom mení doba premlčania trestného stíhania v 502 prípadoch, pričom z týchto 502 skutkových podstát so zmenenou dobou premlčania trestného stíhania sa v 1 prípade skracuje doba premlčania o 15 rokov, v 143 prípadoch o 10 rokov, v 177 prípadoch o 5 rokov a rovnako v 177 prípadoch o 2 roky.

II.2.2. Faktická amnestia v napadnutom zákone narúša princíp del'by moci a zasahuje neprípustne do základných práv obetí a poškodených trestnými činmi:

21. Skupina poslancov 1 namieta, že jedným z následkov účinnosti napadnutého zákona bude faktická okamžitá amnestia trestne stíhaných osôb naprieč všetkými skutkovými podstatami trestných činov nielen s dôrazom na majetkové trestné činy, ale aj trestné činy proti ľudskej dôstojnosti (napríklad trestné činy znásilnenia) či trestné činy proti životu a zdraviu a iné trestné činy. Vláda nielenže nepreukázala, ale ani nedeklarovala počas legislatívneho procesu žiaden potrebný dôvod na použitie daného rýchleho procesu s takým rozsahom a dopadom tak intenzívneho zákonného opatrenia do práv poškodených a obetí trestných činov. Vláda ani národná rada nijako nevysvetlili potrebu daných postupov a zásahov osobitne z pohľadu del'by moci pri použití nástroja faktickej amnestie, ktorý navyše nebol odôvodnený nielen čo sa týka dôvodnosti použitia, ale ani čo sa týka jeho rozsiahlej intenzity dopadu.

22. Podľa názoru skupiny poslancov 1 spoločným menovateľom neústavnosti rozsiahlych a intenzívnych zásahov do trestnej politiky štátu realizovaných napadnutým zákonom je porušenie

princípu proporcionality. Samotný princíp proporcionality sa skladá z troch zložiek: vhodnosť, potrebnosť a proporcionalita v užšom zmysle, pričom napadnutý zákon nespĺňa druhú zložku, test potrebnosti, pretože napadnutým zákonom dochádza k zásahom do ústavou chránených práv vo väčšom rozsahu, než je prípustné. Zákonodarca ani vláda nepreukázali, že napadnutý zákon je nevyhnutný pre dosiahnutie nimi sledovaných cieľov. V druhom rade nesúlad napadnutého zákona s ústavou pre svoj obsah spočíva v nie iba nevyhnutnom zásahu do jednotlivých základných práv poškodených, obetí a ich blízkych, pričom tento zásah možno plasticky vidieť na zmene právnej úpravy týkajúcej sa inštitútu premlčania.

II.2.3. Porušenie zákazu retroaktivity v neprospech obvinených:

23. V súvislosti s touto námietkou skupina poslancov 1 poukazuje, že napadnutým zákonom sa upravuje lehota na podanie dovolania v neprospech obvineného tak, že namiesto do šiestich mesiacov od doručenia rozhodnutia súdu možno dovolanie podať do troch rokov, pričom z čl. II bodu 134 napadnutého zákona (prechodné ustanovenia) vyplýva, že predĺženie tejto lehoty na podanie dovolania sa vzťahuje i na dohody o vine a treste schválené pred 15. marcom 2024, t. j. pred nadobudnutím účinnosti napadnutého zákona. Podľa názoru skupiny poslancov 1 je uvedené v rozpore so zákazom retroaktivity, princípom právnej istoty a nemeniteľnosti súdnych rozhodnutí. Totiž aj keď ústava pripúšťa mimoriadne opravné prostriedky a v právnom poriadku majú svoje opodstatnenie, nová lehota pre podanie dovolania v neprospech obvineného alebo odsúdeného vytvára neúmerný priestor neistoty, kedy môže byť jeho právoplatné odsúdenie, oslobodenie spod obžaloby alebo iné rozhodnutie vo veci napadnuté dovolaním v jeho neprospech a jeho vec sa tak bude opäť otvárať a preskúmať na dovolacom súde.

II.2.4. Zmena zákonného sudcu bez legitímneho dôvodu:

24. Skupina poslancov 1 taktiež namieta, že napadnutý zákon neobsahuje žiadne prechodné ustanovenie umožňujúce odvodiť interpretačné pravidlo pre jednoznačné posúdenie situácie, v ktorej bola podaním obžaloby za účinnosti skoršieho znenia zákona založená príslušnosť na konanie senátu konkrétneho súdu, pričom súd vec aj aktuálne pojednáva, avšak po zmene zákona prijatou novelou de iure senát stráca príslušnosť konať vo veci, pretože dolná hranica trestnej sadzby výrazne klesla spôsobom, ktorým táto konkrétna vec vypadáva z kvalifikačných kritérií určenia príslušnosti senátu.

II.2.5. Právna neistota a porušenie základných zásad trestného práva pri uplatnení inštitútov poľahčujúcich a prit'azujúcich okolností:

25. V súvislosti s touto námietkou skupina poslancov 1 poukazuje, že napadnutý zákon dopĺňa do Trestného zákona novú poľahčujúcu okolnosť (*„páchatel' spáchal trestný čin, trestné stíhanie pre ktorý bolo vedené neprímerane dlho, ak túto skutočnosť nemožno spravodlivo pričítať páchatel'ovi alebo jeho obhajcovi“*), čo považuje za rozporné s čl. 1 ods. 1 ústavy v spojení s čl. 48 ods. 2 ústavy a čl. 49 ústavy. Prijaté znenie považuje skupina poslancov 1 za príliš vágne a neurčité, keďže použité pojmy (*„neprímerane dlho“* a *„nemožno spravodlivo pričítať“*) nenadväzujú systematicky na iné legislatívne pojmy v Trestnom zákone (alebo v Trestnom poriadku), pomocou ktorých by bola ich interpretácia predvídateľná. Použité pojmy tak vyvolávajú značnú interpretačnú neistotu, ktorá sa znásobuje tým, že sú stanovené bez konkretizácie bližších podmienok.

26. Skupina poslancov 1 taktiež namieta, že zmenou obsiahnutou v čl. I bode 12 napadnutého zákona sa do ustanovenia § 37 Trestného zákona, ktorý dosiaľ obsahoval taxatívny výpočet priťažujúcich okolností, zavádza slovo „najmä“, v dôsledku čoho dochádza k zmene tohto výpočtu priťažujúcich okolností na výpočet demonštratívny. Zmena taxatívneho výpočtu priťažujúcich okolností na demonštratívny je v rozpore s čl. 49 ústavy, keďže predstavuje vážne nabúranie zákazu analógie v trestnom práve a porušenie zásady *nullum crimen sine lege stricta*, v zmysle ktorej sa pri trestnom práve zakazuje extenzívny výklad práva, ktorý by bol v neprospech dotknutej osoby.

II.2.6. Zrušenie úradu špeciálnej prokuratúry je v rozpore s medzinárodnými zmluvami, ktorými je Slovenská republika viazaná, a právom Európskej únie s neprípustným dosahom do základných práv obetí a poškodených trestnými činmi:

27. V súvislosti s namietaným zrušením úradu špeciálnej prokuratúry skupina poslancov 1 v prvom rade poukazuje, že legisvakačná doba bude príliš krátka, aby sa na to mohli orgány činné v trestnom konaní a súdy zodpovedne pripraviť, keďže pôjde o približne 1 000 „živých“ vecí z úradu špeciálnej prokuratúry (v mnohých prípadoch väzobných), kde dôjde v jednom momente k zmene príslušnosti prokuratúry, možnej zmene právnej kvalifikácie, možnej zmene druhu trestného činu a s tým spojeným novým lehotám väzby, k zániku trestnosti v množstve živých trestných vecí z dôvodu zmeny hranice škody pre vznik trestnosti a z dôvodu nových kratších lehôt premlčania. Samozrejme, nepôjde pritom len o „živé“ veci z úradu špeciálnej prokuratúry, ale o všetky „živé“ trestné veci, pričom o všetkých týchto veciach budú musieť orgány činné v trestnom konaní a súdy rozhodnúť bezodkladne.

28. Skupina poslancov 1 upozorňuje, že Slovenská republika sa zaviazala v medzinárodných zmluvách zriadiť špecializované útvary či samostatné orgány na boj proti korupcii. Z dôvodovej správy k zákonu č. 458/2003 Z. z. o zriadení Špeciálneho súdu a Úradu špeciálnej prokuratúry a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov vyplýva, že zriadením úradu špeciálnej prokuratúry realizovala Slovenská republika svoje medzinárodné záväzky vyplývajúce z dohovoru o korupcii, z dohovoru OSN o boji proti korupcii, ako aj z dohovoru OSN proti nadnárodnému organizovanému zločinu. Zrušenie úradu špeciálnej prokuratúry vytvára stav, ktorý je rozporný s uvedenými medzinárodnými záväzkami Slovenskej republiky – je v rozpore s čl. 20 dohovoru o korupcii, s čl. 36 dohovoru OSN o boji proti korupcii, s čl. 29 dohovoru OSN proti nadnárodnému organizovanému zločinu. Z pohľadu dodržiavania uvedených medzinárodných záväzkov Slovenskej republiky je presun vecí z úradu špeciálnej prokuratúry na krajské prokuratúry nutné považovať za nedostatočný, keďže krajské prokuratúry nemožno za žiadnych okolností považovať za špecializované orgány a prokurátorov na nich pracujúcich za špecializované osoby, keďže akákoľvek ad hoc špecializácia nie je výsledkom systematického prístupu.

29. Skupina poslancov 1 poukazuje, že zrušenie úradu špeciálnej prokuratúry neobstojí ani v teste proporcionality, a to primárne z dôvodu, že zákonodarca nepreukázal, že toto zrušenie je nevyhnutné, resp. potrebné na dosiahnutie ním sledovaného účelu, a rovnako nepreukázal, že obmedzenia práv a slobôd, ktoré budú týmto zrušením dotknuté, budú obmedzené iba v nevyhnutnej miere, pričom toto zrušenie zasiahne do práv poškodených a obetí, a to predovšetkým do práva na účinné vyšetrovanie trestného činu, na prerokovanie vecí bez zbytočných prieťahov, a tým do práva na život, práva na ľudskú dôstojnosť, práva na súkromie, práva vlastníť majetok a práva na súdnu ochranu. Zrušenie úradu špeciálnej prokuratúry je podľa názoru skupiny

poslancov 1 zároveň v rozpore s pozitívnym procedurálnym záväzkom štátu viesť efektívne vyšetrovanie trestných činov v súlade s požiadavkou efektívnosti a rýchlosti konania v trestných veciach. Je totiž zrejmé, že zrušením úradu špeciálnej prokuratúry zbytočné prietahy nastanú, a to prinajmenšom z dôvodu „presunu“ spisov na nové pracoviská. Spomalenie trestných konaní v dôsledku presunu spisov je pritom potrebné vnímať nielen izolovane, ale aj v kombinácii so skrátením premlčacích lehôt a s intertemporálnymi ustanoveniami bez relevantnej legisvakačnej doby (t. j. okamžite) či bez osobitného režimu pre živé spisy, čo zásadne zvyšuje riziko nevyšetrenia a neobjasnenia mnohých prípadov trestnej činnosti.

30. Skupina poslancov 1 ďalej argumentuje, že zrušenie úradu špeciálnej prokuratúry neobstojí v teste proporcionality v jeho druhom kroku (teda v teste nevyhnutnosti, resp. potrebnosti napadnutej právnej úpravy) aj z dôvodu, že toto zrušenie je v rozpore s právom Európskej únie, a to s čl. 325 ods. 1 zmluvy o fungovaní EÚ, v zmysle ktorého je Slovenská republika povinná zamedziť podvodom a iným protiprávnym konaniam poškodzujúcim finančné záujmy Európskej únie. Zrušenie úradu špeciálnej prokuratúry je zároveň v rozpore so smernicou Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2017/1371 o boji proti podvodom, ktoré poškodzujú finančné záujmy Európskej únie, prostredníctvom trestného práva, a s nariadením Rady (EÚ) 2017/1939, ktorým sa vykonáva posilnená spolupráca na účely zriadenia Európskej prokuratúry. Zrušenie úradu špeciálnej prokuratúry ohrozuje ochranu finančných záujmov Európskej únie, a to tak v rovine hmotnej (skrátením premlčacích dôb a znížením výšok trestných sadzieb), ako aj v rovine procesnej, keď zrušenie úradu špeciálnej prokuratúry so sebou prináša zníženie špecializácie prokurátorov vyšetrujúcich trestnú činnosť spadajúcu do pôsobnosti úradu špeciálnej prokuratúry.

31. Podľa názoru skupiny poslancov 1 zrušenie úradu špeciálnej prokuratúry je celkom zjavne aj v rozpore s čl. 4 ods. 3, čl. 3 ods. 1 a čl. 2 zmluvy o EÚ, keďže predstavuje porušenie zásady lojálnej spolupráce, a to neprijat' žiadne opatrenie, ktoré by mohlo ohroziť dosiahnutie cieľov Európskej únie, ktorými je i presadzovanie jej hodnôt, kam patrí i právny štát. Zrušenie úradu špeciálnej prokuratúry je aj v rozpore s Návrhom smernice Európskeho parlamentu a Rady o boji proti korupcii, ktorou sa nahrádza rámcové rozhodnutie Rady 2003/568/SVV a Dohovor o boji proti korupcii úradníkov Európskych spoločenstiev alebo úradníkov členských štátov Európskej únie a ktorou sa mení smernica Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2017/1371. Táto v čl. 4 požaduje, aby členské štáty zriadili špecializované orgány, ktorých úlohou bude predchádzanie korupcii. Táto smernica sa v súčasnosti nachádza v stave prvého čítania riadneho legislatívneho procesu, avšak je zrejmé, že zo zásady lojálnej spolupráce podľa čl. 4 ods. 3 zmluvy o EÚ vyplýva povinnosť, aby nedošlo k zmareniu cieľov, o ktorých dosiahnutie sa Európska únia preukázateľne snaží.

32. Skupina poslancov 1 napokon poukazuje, že z čl. 19 ods. 1 zmluvy o EÚ vyplýva, že členské štáty ustanovia v oblastiach, na ktoré sa vzťahuje právo EÚ, prostriedky nápravy potrebné na zabezpečenie účinnej právnej ochrany. Členský štát teda nemôže zmeniť svoju právnu úpravu tak, aby to viedlo k znížovaniu úrovne ochrany hodnoty právneho štátu vyjadrenej najmä v čl. 19 zmluvy o EÚ. Členské štáty sú povinné dbať na to, aby nedošlo z hľadiska tejto hodnoty k znížovaniu úrovne ich právnej úpravy nielen v oblasti organizácie súdnictva, ale aj v oblasti právnych úprav, ktoré sa uplatňujú v konaní pred súdmi, vrátane trestnoprávných predpisov.

III.

Návrh skupiny 39 poslancov Národnej rady Slovenskej republiky na začatie konania o súlade právnych predpisov

33. Ústavnému súdu bol 20. februára 2024 doručený návrh skupiny 39 poslancov národnej rady (ďalej len „skupina poslancov 2“) na začatie konania podľa čl. 125 ods. 1 písm. a) ústavy o súlade napadnutého zákona s čl. 1 ods. 1 a 2, čl. 2 ods. 2, čl. 15 ods. 1, čl. 17 ods. 1, čl. 19 ods. 1 a 2, čl. 20 ods. 1, čl. 31, čl. 46 ods. 1, čl. 47 ods. 2 a 3, čl. 48 ods. 1 a 2, čl. 49, čl. 73 ods. 2 a čl. 86 písm. a) ústavy, s čl. 2, čl. 3, čl. 6 a čl. 8 dohovoru, s čl. 1 dodatkového protokolu, s čl. 3 ods. 4, čl. 4 ods. 1 a 2 písm. a) a čl. 6 ods. 1 ústavného zákona, s čl. 19 v spojení s čl. 2 až čl. 14 a čl. 20 dohovoru o korupcii a s čl. 29 a čl. 30 v spojení s čl. 15 až čl. 25 a s čl. 36 dohovoru OSN o boji proti korupcii.

34. Skupina poslancov 2 zároveň ústavnému súdu navrhuje, aby spolu s prijatím ich návrhu na ďalšie konanie pozastavil účinnosť napadnutého zákona ako celku a aby v uznesení, ktorým rozhodne o pozastavení napadnutého zákona, zároveň rozhodol, že *„Toto uznesenie nadobúda právoplatnosť a vykonateľnosť v neskorší z nasledujúcich okamihov: (a) okamihom jeho prijatia Ústavným súdom Slovenskej republiky alebo (b) okamihom zverejnenia zákona z 8. februára 2024 č. [•]/2024 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 300/2005 Z. z. Trestný zákon v znení neskorších predpisov ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony, v Zbierke zákonov Slovenskej republiky.“*

35. Podstatou návrhu skupiny poslancov 2 je namietaný nesúlad napadnutého zákona s referenčnými normami označenými v návrhu skupiny poslancov 2, pričom výhrady skupiny poslancov 2 sa týkajú tak legislatívneho procesu, v ktorom bol napadnutý zákon prijatý, ako aj samotného obsahu napadnutého zákona.

36. Skupina poslancov 2 uvádza, že napadnutý zákon predstavuje zásadnú reformu trestných kódexov (rozsahovo na úrovni ich rekodifikácie) a mení nastavenie trestnej politiky štátu predovšetkým pri ekonomickej trestnej činnosti. V dôsledku zmien trestných kódexov bude odhaľovanie, vyšetrovanie a postihovanie korupčnej a ekonomickej trestnej činnosti sťažené. Zmeny v Trestnom zákone (čl. I napadnutého zákona) spočívajú predovšetkým v drastickom znižovaní trestných sadzieb pri ekonomických trestných činoch, ako aj v drastickom skracovaní premlčacích dôb. Ďalej sa upravujú hranice škody (resp. prospechu a rozsahu), čo spôsobuje, že mnoho trestných činov sa posúva z kategórie zločinu do kategórie prečinu už aj bez ďalších zásahov, resp. mnoho prečinov sa presunie do kategórie priestupkov. Toto má vplyv aj na účinnosť procesných prostriedkov pri stíhaní trestných činov. Orgány činné v trestnom konaní nebudú môcť použiť na vyšetrovanie nových prečinov niektoré operatívno-pátracie či informačno-technické prostriedky. Jednou z najvypuklejších zmien v Trestnom poriadku (čl. II napadnutého zákona) je napríklad rozsiahla úprava postavenia spolupracujúcich obvinených či rozšírenie oprávnenia ministra spravodlivosti podať dovolanie proti rozhodnutiu súdu o schválení dohody o vine a treste. Ďalšou výraznou zmenou (čl. VII a VIII napadnutého zákona) je zrušenie úradu špeciálnej prokuratúry. Túto zmenu vláda ako navrhovateľ zákona odôvodnila údajnými rozhodnutiami ústavného súdu týkajúcimi sa nízkej kvality rozhodovacej činnosti úradu špeciálnej prokuratúry a nekonšepčnosťou tejto inštitúcie.

37. Argumentáciu skupiny poslancov 2 k napadnutému zákonu možno rozdeliť do nasledovných oblastí:

III.1. K namietaným nedostatkom legislatívneho procesu:

38. Národná rada rovnako ako akýkoľvek iný orgán verejnej moci, ktorý svojím rozhodovaním zasahuje do života jednotlivcov, musí rešpektovať procesné pravidlá, ktorých účelom je garantovať demokratické právne princípy, legitimitu, racionalitu zákonov, procedurálnu spravodlivosť, ako aj slobodnú politickú súťaž v štáte. Výsledná podoba schváleného zákona je vždy rozhodnutím väčšiny, v demokratickom štáte však musia byť rešpektované aj práva parlamentnej opozície, v demokracii väčšina rozhoduje, ale menšina musí dostať primeraný priestor na vyjadrenie svojho názoru. Napadnutý zákon je podľa skupiny poslancov 2 výsledkom svojvoľného postupu zákonodarcu, ktorý hrubým ignorovaním pravidiel legislatívneho procesu závažne porušil ústavné princípy demokratického a právneho štátu, legality, zákazu svojvôle a ochrany slobodnej súťaže politických síl v demokratickej spoločnosti a z nich vyplývajúce ústavné práva parlamentnej opozície.

39. Proces, ktorým bol prijatý napadnutý zákon, je v mimoriadne závažnom rozpore s pravidlami legislatívneho procesu predovšetkým z toho dôvodu, že neboli ani len marginálne splnené podmienky na uskutočnenie skráteného legislatívneho konania. Napadnutý zákon má predstavovať reformu trestného práva, ktorá má podľa predkladateľa „*posunúť Slovensko smerom ku konceptu restoratívnej justície*“. Skrátený legislatívny proces však slúži na prijímanie zákonov alebo zákonných ustanovení, ktoré majú ad hoc vyriešiť vzniknuté mimoriadne okolnosti, z ktorých vyplýva hrozba porušovania ľudských práv, ohrozenie bezpečnosti alebo hrozba značných hospodárskych škôd. Má ísť pritom výlučne o riešenie vzniknutej mimoriadnej okolnosti. K zákonným ustanoveniam, ktoré riešia takéto mimoriadne okolnosti, nemožno „pribaliť“ komplexnú reformu celého právneho odvetvia. Legálne a legitímne dôvody na skrátené legislatívne konanie, minimálne o tých ustanoveniach, ktoré tvoria ťažisko napadnutého zákona (t. j. o ustanoveniach extrémne znižujúcich trestné sadzby za vybrané trestné činy, rapidne skracujúcich premlčacie lehoty, rozširujúcich možnosti súdov uložiť podmienčné tresty odňatia slobody či zrušujúcich úrad špeciálnej prokuratúry), v danom prípade naplnené neboli.

40. Podľa názoru skupiny poslancov 2 bolo do princípov právneho štátu, parlamentnej diskusie a do práv parlamentnej opozície zasiahnuté aj tým, že poslanci vládnej koalície v tomto prípade skrátené legislatívne konanie „skrátili exponenciálne“, keď svojvoľne skrátili aj trvanie rozpravy vo všetkých troch čítaniach. Z dvadsiatich hodín, počas ktorých sa malo rokovať o návrhu napadnutého zákona v prvom čítaní, mala opozícia k dispozícii zhruba desať hodín. V druhom čítaní bola rozprava o návrhu napadnutého zákona koalíciou obmedzená na šesťdesiatdva hodín. Tento čas sa proporčne rozdelil medzi všetky parlamentné strany a opozícia teda spolu dostala približne dvadsaťosem hodín. V druhom čítaní predložil na ústavnoprávnom výbore národnej rady poslanec vládnej koalície rozsiahly pozmeňujúci návrh, ktorý mal dvadsaťdva strán. Na úplne poslednú chvíľu, v čase, keď opozícii zostávalo na rozpravu už len posledných pätnásť minút z času, ktorý im vládna koalícia poskytla, predložil ten istý poslanec druhý pozmeňujúci návrh, ktorý mal dvanásť strán. V treťom čítaní bola rozprava obmedzená po asi dvoch hodinách. Potom, keď v rozprave k tretiemu čítaniu vystúpili len dvaja poslanci (z päťdesiatichštyroch poslancov prihlásených do rozpravy) a spravodajca, predseda národnej rady mocensky a bezdôvodne ukončil

rozpravu tým, že dal schváliť procedurálny návrh podľa § 35 ods. 7 zákona o rokovacom poriadku na uzavretie rozpravy k návrhu napadnutého zákona. Schválením procedurálneho návrhu o uzavretí rozpravy v treťom čítaní odobrili poslanci vládnej koalície možnosť poslancom opozície vystúpiť k relevantným právnym otázkam vyplývajúcim z pozmeňujúceho a doplňujúceho návrhu predloženého v druhom čítaní na poslednú chvíľu.

41. Skupina poslancov 2 taktiež poukazuje, že ešte v decembri 2023 na zámer vládnej koalície narýchlo, bez odbornej diskusie, v skrátrenom legislatívnom konaní prijať rozsiahlu novelu trestných kódexov a zrušiť úrad špeciálnej prokuratúry reagovali mimoriadne dôležité inštitúcie Európskej únie, Európska prokuratúra, Európska komisia a Európsky parlament. Európsky parlament prijal 17. januára 2024 uznesenie spochybňujúce schopnosti Slovenska bojovať proti korupcii a chrániť rozpočet EÚ v prípade prijatia novely Trestného zákona. Poslanci Európskeho parlamentu vyhlásili, že sú obzvlášť znepokojení neoprávneným využitím zrýchleného legislatívneho procesu v prípade novely Trestného zákona a rozpustenia úradu špeciálnej prokuratúry, ktorý rieši prípady korupcie a závažné trestné činy. Hlavná európska prokurátorka zaslala v decembri 2023 Európskej komisii list, v ktorom uviedla, že na základe dôkladnej analýzy kombinácie navrhovaných zmien dospela k záveru, že tieto zmeny predstavujú vážne riziko porušenia zásad právneho štátu. Ďalej v liste uviedla, že rýchlosť, s akou má vláda v úmysle pristúpiť k týmto zmenám, vyvoláva vážne pochybnosti o úmysle tejto vlády dodržiavať povinnosti lojálnej spolupráce (v zmysle čl. 4 ods. 3 zmluvy o EÚ). Európska komisia vydala stanovisko, v ktorom uviedla, že „*nedávny vývoj na Slovensku je pre Komisiu znepokojujúci*“, a opätovne zopakovala hrozbu oklieštenia eurofondov v prípade prijatia novely trestných kódexov.

42. Uvedené argumenty podľa skupiny poslancov 2 svedčia o takej intenzite porušení legislatívneho procesu, že tieto porušenia sú samy osebe (bez ohľadu na obsah napadnutého zákona) dôvodom na vyslovenie protiústavnosti napadnutého zákona v zmysle doterajšej rozhodovacej praxe ústavného súdu.

III.2. K namietanému nesúladu čl. I napadnutého zákona:

43. Skupina poslancov 2 argumentuje, že ustanoveniami čl. I napadnutého zákona dochádza ku komplexnej reforme zásadnej časti trestného práva hmotného, a to zavedením zmien Trestného zákona, ktoré spočívajú najmä v (i) niekoľkonásobnom asymetrickom zvýšení zákonnej hranice výšky škody, ako aj prospechu a rozsahu činu určujúcich pre vyvodenie trestnej zodpovednosti, resp. právnu kvalifikáciu skutku ako trestného činu alebo trestného činu vyššej závažnosti; (ii) významnom znížení trestných sadzieb majetkových, hospodárskych trestných činov a trestných činov korupcie; (iii) zásadnom znížení premlčacích dôb obzvlášť závažných zločinov, zločinov aj prečinov (vrátane násilných trestných činov); (iv) rozšírení možnosti uloženia podmieneného odkladu výkonu trestu odňatia slobody a podmieneného odkladu výkonu trestu odňatia slobody s probačným dohľadom a zároveň k zvýšeniu hornej hranice trestnej sadzby, pri ktorej je súd povinný uložiť trest odňatia slobody.

44. Kombináciou a vzájomným spolupôsobením týchto zásadných zmien dôjde podľa skupiny poslancov 2 k rozsiahlemu znefunkčneniu systému vyvodzovania trestnej zodpovednosti a ukladania trestov. Zmeny v trestných sadzbách, ktoré preradujú trestné činy z kategórie zločinov na prečiny a z obzvlášť závažných zločinov na zločiny, majú početné a ďalekosiahle dôsledky na trestnú zodpovednosť, trestanie a tiež účinné vyšetrovanie. Pri veľkom množstve prečinov, ktoré

vzniknú účinnosťou napadnutého zákona, nebude možné postihovať štádium prípravy, pretože trestnou je len príprava na zločin, skráti sa celková zákonná prípustná lehota väzby (§ 76 ods. 6 a 7 Trestného poriadku), zníži sa schopnosť štátu vyšetriť trestné činy, pretože pri majetkových a hospodárskych prečinoch nebude možné nasadiť inštitút agenta (§ 117 Trestného poriadku) ani nasadiť informačno-technické prostriedky (odpočúvanie a záznam telekomunikačnej prevádzky v zmysle § 115 Trestného poriadku), ovplyvnený bude aj rozsah vyšetrovania, pretože o prečinoch sa vedie skrátene vyšetovanie (§ 202 Trestného poriadku).

45. Podstatné zníženie trestov v nadväznosti na niekoľkonásobne zvýšené hranice škôd bude mať za následok absolútnu neprimeranosť trestných sadziieb, keď aj za závažné trestné činy z hľadiska spôsobeného následku – výšky škody, získaného prospechu či rozsahu činu – bude trestná sadzba neproporcionálne nízka. Za obzvlášť závažné zločiny by pred účinnosťou napadnutého zákona musel byť uložený nepodmienečný trest odňatia slobody bez možnosti uloženia trestu domáceho väzenia alebo iného alternatívneho trestu samostatne, no po účinnosti týchto zásadných zmien sa z obzvlášť závažných zločinov stanú len prečiny, pri ktorých sa trestná sadzba prepadne z 10 až 15 rokov na 0 až 4 roky (resp. 1 až 4 alebo 1 až 5 rokov), čo predstavuje zásadný prepád v trestných sadzbách, ktorý naruší generálnu a individuálnu prevenciu, keďže tieto trestné sadzby nemajú žiaden odstrašujúci účinok.

46. Kombinácia niekoľkonásobného zvýšenia hraníc škôd spolu so zásadným znížením trestných sadziieb v nadväznosti na zvýšenie hraníc trestu odňatia slobody, pri ktorých je možné uložiť podmienečný odklad výkonu trestu s alebo bez probačného dohľadu, spôsobí takmer až vymiznutie ukladania trestov odňatia slobody za majetkové, hospodárske a korupčné trestné činy, čím sa výrazne oslabí odstrašujúci účinok trestného práva. Uvedené bude mať nepochybne negatívny dopad na generálnu a individuálnu prevenciu trestnoprávných noriem.

47. Zásadné znižovanie premlčacích dôb, ktoré nebolo podrobené žiadnej analýze posúdenia následkov na prebiehajúce trestné konania a posúdenia budúcich vplyvov na kriminalitu, spôsobí závažné negatívne dôsledky v oblasti trestnoprávnej ochrany. Zasiadne prebiehajúce trestné stíhania, ktoré budú musieť byť z tohto dôvodu zastavené bez ohľadu na to, či sú v štádiu tesne pred právoplatným vynesením rozsudku. Dôjde tiež k zásadnému narušeniu právnej istoty a dôvery adresátov práva v právny poriadok, zásahu do legitímnych očakávaní poškodených v trestných konaniach a do ich základných ľudských práv.

48. Podľa názoru skupiny poslancov 2 ustanovenia čl. I napadnutého zákona nie sú v súlade ani s medzinárodným záväzkom Slovenskej republiky zabezpečiť účinné, úmerné a odradzujúce sankcie a opatrenia vrátane trestov obsahujúcich odňatie slobody pri korupčných trestných činoch podľa čl. 19 v spojení s čl. 2 až čl. 14 dohovoru o korupcii a medzinárodným záväzkom ustanoviť dlhé premlčacie doby a sankcie zohľadňujúce závažnosť ekonomických trestných činov podľa čl. 29 a čl. 30 v spojení s čl. 15 až 25 dohovoru OSN o boji proti korupcii. Rekodifikačnými zmenami trestania, ktoré prináša čl. I napadnutého zákona, totiž dochádza k „absolútnemu prepádu“ sankcií za ekonomické a korupčné trestné činy, t. j. nejde o proporcionálne zníženie trestných sadziieb, ale o dramatický, neúmerený pokles, ktorý spôsobí, že tresty za korupčné trestné činy stratia odradzujúci účinok a nebudú účinné ani v rámci generálnej a individuálnej prevencie. Dramatické skrátenie premlčacích dôb za korupčné a ekonomické trestné činy, ku ktorým dôjde účinnosťou čl. I napadnutého zákona, kedy sa premlčacie doby skracujú pri viacerých trestných činoch aj o tri

štvrtiny (z 20 na 5 rokov), prípadne o polovicu (z 20 na 10 rokov), jednoznačne porušuje podmienku primeranosti a dostatočnosti premlčacích dôb a už vôbec nie je v súlade s medzinárodným záväzkom ustanoviť dlhé premlčacie lehoty.

49. Ustanovenia čl. I napadnutého zákona porušujú podľa skupiny poslancov 2 aj pozitívny záväzok štátu vytvoriť dostatočný právny rámec na ochranu základných ľudských práv a slobôd spolu s pozitívnym záväzkom štátu viesť efektívne vyšetrowanie trestných činov porušujúcich základné práva a slobody a z tohto dôvodu nie sú v súlade s viacerými ustanoveniami dohovoru, dodatkového protokolu a ústavy, ktorých procesná stránka zaistenie takýchto záruk v rámci plnenia pozitívneho záväzku štátu pri ochrane týchto práv vyžaduje (napr. v rámci práva na život, na ochranu pred neľudským, krutým a ponižujúcim zaobchádzaním, na ochranu súkromia či na ochranu vlastníctva).

III.3. K namietanému nesúladu čl. II napadnutého zákona:

50. V súvislosti s čl. II napadnutého zákona skupina poslancov 2 uvádza, že tento zavádza možnosť orgánov činných v trestnom konaní a súdu použiť v trestnom konaní dôkaz získaný nezákonným spôsobom v prípade, ak sa tento dôkaz použije iba v prospech obvineného. Medzi základné zásady Trestného poriadku patrí zásada rovnosti strán pred súdom. Zákonodarca však v danom prípade opomína iné strany trestného konania, medzi ktoré patrí aj poškodený. Poškodenému rovnako ako obvinenému ústava aj Trestný poriadok zaručujú právo na spravodlivý súdny proces a v rámci neho na rovnosť strán v konaní pred súdom a rovnosť zbraní. Napadnutým zákonom nepochybne dochádza k zásahu, ktorý zásadným spôsobom zasahuje do práva na spravodlivý proces, práva na rovnosť strán konania a s tým súvisiacu rovnosť zbraní subjektov trestného konania odlišných od obvineného. Napadnutý zákon preto nie je v súlade s čl. 47 ods. 2 a 3 ústavy.

51. Trestný poriadok v § 237 ods. 3 určuje, kedy v trestnom konaní vo veci samej rozhoduje senát, samosudca alebo sudca pre prípravné konanie. Toto určenie závisí od právnej kvalifikácie skutku (prečin, zločin) a od zákonnej trestnej sadzby. V dôsledku plošného zníženia trestných sadzieb a zmeny kvalifikácie mnohých zločinov na prečiny čl. I napadnutého zákona nevyhnutne dôjde k tomu, že vo veciach, v ktorých doteraz bol príslušný konať senát, bude príslušný konať samosudca. Napadnutý zákon však neobsahuje žiadne ustanovenie, ktorým by sa riešilo zachovanie príslušnosti senátu vo veciach, v ktorých vzhľadom na zmenu právnej kvalifikácie bude účinnosťou napadnutého zákona príslušný konať samosudca. V takýchto trestných veciach, ktorých bude vzhľadom na zásadné a plošné zníženie trestných sadzieb veľké množstvo, dôjde účinnosťou napadnutého zákona k odňatiu vecí ich zákonným sudcom (zasadajúcim v senátoch), čo je v rozpore s čl. 48 ods. 1 ústavy.

52. Skupina poslancov 2 taktiež poukazuje, že čl. II napadnutého zákona zavádza v § 371 ods. 2 Trestného poriadku povinnosť ministra spravodlivosti podať dovolanie proti rozsudku súdu, ktorým schválil dohodu o vine a treste, ak táto dohoda nie je so zreteľom na závažné porušenie hmotnoprávných ustanovení primeraná alebo spravodlivá. Zároveň predlžuje lehotu podľa § 370 ods. 1 Trestného poriadku, dokedy je možné podať dovolanie v neprospech obvineného, z pôvodných šiestich mesiacov na tri roky odo dňa doručenia rozhodnutia súdu prokurátorovi. Podľa napadnutého zákona sa ustanovenie § 370 ods. 1 Trestného poriadku v znení od 15. marca 2024 (t. j. od navrhovanej účinnosti napadnutého zákona) použije aj na dohody o vine a treste schválené pred 15. marcom 2024. Napadnutým zákonom dochádza k závažnému zásahu do právnej istoty a ochrany legitímnych očakávaní obvinených, s ktorými bola uzatvorená dohoda

o vine a treste, ako aj k zásahu do princípu trojdelenia moci, keď predstaviteľ výkonnej moci dostal právomoc posudzovať primeranosť a spravodlivosť dohody o vine a treste, čo je výlučne právomoc patriaca súdnej moci. Napadnutý zákon sa preto podľa navrhovateľov 2 dostáva do rozporu s čl. 1 ods. 1 ústavy.

III.4. K namietanému nesúladu ostatných článkov napadnutého zákona:

53. Skupina poslancov 2 poukazuje, že dohovor OSN o boji proti korupcii, ako aj dohovor o korupcii vyžadujú, aby ich zmluvné strany zriadili špecializované inštitúcie, ktoré sa zaoberajú bojom proti korupcii. Napadnutý zákon ruší inštitúciu (úrad špeciálnej prokuratúry), na zriadenie ktorej sa Slovenská republika zaviazala prijatím dohovoru OSN o boji proti korupcii a dohovorom o korupcii, a to bez adekvátnej náhrady. Citované dohovory síce nehovoria o potrebe zriadiť samostatnú inštitúciu, ktorá by sa venovala výlučne vyšetrovaniu, resp. stíhaniu či súdeniu trestných činov korupcie, stanovujú však povinnosť zriadiť aspoň špecializovanú časť už existujúcej inštitúcie, ktorá by spĺňala predpoklady a podmienky stanovené dohovorom OSN o boji proti korupcii a dohovorom o korupcii. Napadnutý zákon však spomenuté medzinárodnoprávne záväzky nijakým spôsobom nereflektuje, práve naopak, spôsobuje ich porušenie.

54. Z dôvodu absurdne krátkej legisvakačnej doby napadnutého zákona zároveň nestihne ani prebehnúť riadne odovzdanie agendy medzi úradom špeciálnej prokuratúry a jednotlivými krajskými prokuratúrami, ktorým budú spisy vo veciach riešených dosiaľ úradom špeciálnej prokuratúry odstúpené. Keďže ide o množstvo mimoriadne rozsiahlych živých spisov v rámci trestných konaní, v ktorých prebieha vyšetovanie, je nemysliteľné, aby sa noví prokurátori oboznámili s obsahom daných spisov a s už vykonanými procesnými úkonmi tak, aby sa zabezpečila kontinuita vo vyšetrovaní. Tieto obavy tlmočila predkladateľom napadnutého zákona aj Rada prokurátorov Slovenskej republiky vo svojom stanovisku zo 6. decembra 2023.

55. Skupina poslancov 2 uvádza, že legisvakačná doba napadnutého zákona je absolútne nedostatočná na to, aby sa adresáti právnych noriem, laická verejnosť a orgány aplikácie práva mali možnosť dostatočne oboznámiť s rozsiahlymi až rekodifikačnými zmenami Trestného zákona, Trestného poriadku a ďalších nadväzujúcich právnych predpisov, čím dochádza k porušeniu ústavných požiadaviek predvídateľnosti práva, stability právneho poriadku a materiálnej dostupnosti právnych noriem. Nestačí totiž len formálne zverejnenie právneho predpisu v Zbierke zákonov Slovenskej republiky (ďalej len „zbierka“ alebo „zbierka zákonov“), pre princíp právnej istoty je významná aj materiálna možnosť adresátov práva náležite sa oboznámiť so zmenami v právnom poriadku, o to viac, keď ide o zásadné a rozsiahle zmeny trestnoprávnej zodpovednosti, trestných sankcií a trestného procesu s priamym dopadom aj na prebiehajúce trestné konania. V tejto súvislosti navrhovatelia 2 poukazujú na skutočnosť, že v doterajšej legislatívnej praxi sa dĺžka legisvakačnej doby pri prijatí nového Trestného zákona a pri jeho väčších zmenách pohybovala v rozmedzí od troch do ôsmich mesiacov.

IV.

Predbežné prerokovanie návrhov na začatie konania o súlade právnych predpisov

56. Ústavný súd uznesením č. k. PL. ÚS 2/2024-115 z 27. februára 2024 rozhodol, že veci vedené ústavným súdom pod sp. zn. Rvp 505/2024 (návrh prezidentky), sp. zn. Rvp 520/2024 (návrh

skupiny poslancov 1) a sp. zn. Rvp 529/2024 (návrh skupiny poslancov 2) spája na spoločné konanie, ktoré bude ďalej vedené pod sp. zn. Rvp 505/2024.

57. Ústavný súd ako nezávislý súdny orgán ochrany ústavnosti, ktorý rozhoduje o súlade zákonov s ústavou, ústavnými zákonmi a s medzinárodnými zmluvami, s ktorými vyslovila súhlas národná rada a ktoré boli ratifikované a vyhlásené spôsobom ustanoveným zákonom [čl. 124 a čl. 125 ods. 1 písm. a) ústavy], pristúpil na neverejnom zasadnutí pléna k predbežnému prerokovaniu návrhu na začatie konania. Vychádzal pritom z čl. 131 ods. 1 ústavy, ako aj z § 7 ods. 1 písm. a) a § 56 ods. 1 zákona o ústavnom súde. Účelom predbežného prerokovania návrhu je zistenie, či a v akom rozsahu možno návrh prijať na ďalšie konanie (§ 56 ods. 5 zákona o ústavnom súde).

58. Pri predbežnom prerokovaní návrhu na začatie konania ústavný súd zistil, že navrhovatelia podali návrhy ako subjekty, ktoré sú na to procesne legitimované podľa čl. 130 ods. 1 písm. b) ústavy [pozri tiež § 74 písm. b) zákona o ústavnom súde], resp. podľa čl. 130 ods. 1 písm. a) ústavy [pozri tiež § 74 písm. a) zákona o ústavnom súde]. Z príloh k návrhu skupiny poslancov 1 vyplýva, že návrh na začatie konania podalo 36 poslancov národnej rady, z príloh k návrhu skupiny poslancov 2 vyplýva, že návrh na začatie konania podalo 39 poslancov národnej rady. Na tomto základe ústavný súd konštatuje, že podmienka podľa čl. 130 ods. 1 ústavy, aby návrh podala najmenej pätina poslancov národnej rady, bola v prípade návrhu skupiny poslancov 1, ako aj v prípade návrhu skupiny poslancov 2 splnená.

59. Pokiaľ ide o splnenie obsahových náležitostí návrhu na začatie konania, prezidentka, skupina poslancov 1, ako aj skupina poslancov 2 v súlade s § 43 ods. 1 a § 76 zákona o ústavnom súde správne ako účastníka konania, proti ktorému návrh smeruje, označujú národnú radu, ktorá napadnutý zákon prijala.

60. Podľa § 75 písm. a) zákona o ústavnom súde návrh na začatie konania o súlade právnych predpisov musí obsahovať označenie právneho predpisu, jeho časti alebo niektorého jeho ustanovenia, ktorého nesúlad s právnym predpisom vyššej právnej sily alebo medzinárodnou zmluvou navrhovateľ namieta. Podľa čl. 125 ods. 4 ústavy ústavný súd nerozhoduje o súlade návrhu zákona alebo návrhu iného všeobecne záväzného právneho predpisu s ústavou, s medzinárodnou zmluvou, ktorá bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, alebo s ústavným zákonom.

61. Vo svetle citovanej právnej úpravy spočíva špecifikum všetkých návrhov na začatie konania o súlade právnych predpisov v tom, že napadnutý zákon v nich nie je označený číslom, pod ktorým bol vyhlásený v zbierke zákonov, keďže ku dňu doručenia návrhov na začatie konania ústavnému súdu nebol napadnutý zákon v zbierke zákonov ešte vyhlásený.

62. Prezidentka v tejto súvislosti vo svojom návrhu tvrdí, že v situácii, keď je už znenie napadnutého zákona podpísané predsedom parlamentu, predsedom vlády aj prezidentkou, neprichádzajú do úvahy žiadne ďalšie zmeny alebo úpravy jeho obsahu. Napadnutý zákon preto už nie je možné formálne ani materiálne považovať za „návrh zákona“, čo by vylučovalo možnosť ústavného súdu o ňom konať. Publikácia v zbierke zákonov je aktom, ktorý existuje predovšetkým preto, že adresáti právnej normy ani orgány aplikácie práva z povahy veci nedisponujú fyzickým originálom zákona alebo jeho fotokópiou. To však nič nemení na tom, že definitívne znenie napadnutého zákona, ktoré je aj prílohou návrhu prezidentky na začatie konania, je známe ako

prezidentke, tak aj ústavnému súdu, a nie je možné publikovať ho v zbierke zákonov v inom znení, prípadne ho v nej vôbec nepublikovať, nanajvýš je možné túto publikáciu oddľaovať.

63. Skupina poslancov 1 v tejto súvislosti vo svojom návrhu na začatie konania (bod 2.3 a nasl. odôvodnenia návrhu na začatie konania) poukazuje na to, že pojem „návrh zákona“ bližšie špecifikuje zákon č. 400/2015 Z. z. o tvorbe právnych predpisov a o Zbierke zákonov Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o zbierke zákonov“), z ustanovenia § 19 ktorého síce vyplýva, že právne predpisy nadobúdajú platnosť dňom ich vyhlásenia v zbierke zákonov, zároveň však platí, že vo fáze medzi podpisom zákona a jeho publikovaním v zbierke zákonov nejde o „návrh zákona“, ale ide výslovne o „právny predpis“. Vyplýva to z ustanovení § 21 ods. 2 zákona o zbierke zákonov, podľa ktorého súčasťou žiadosti o vyhlásenie musí byť text právneho predpisu, iného aktu alebo aktu medzinárodného práva podpísaný oprávnenými osobami. Podľa § 21 ods. 4 zákona o zbierke zákonov v čase od podania žiadosti o vyhlásenie do okamihu vyhlásenia v zbierke zákonov je ministerstvo spravodlivosti oprávnené vykonať korektúru chýb v podpísanom znení právneho predpisu, iného aktu a aktu medzinárodného práva, a to chýb v písaní, počítaní, jazykových chýb, grafických chýb a chýb v citáciách. Podľa názoru skupiny poslancov 1 teda zákon o zbierke zákonov podpísané znenie právneho predpisu považuje za právny predpis a nejde už viac iba o návrh zákona, a preto sa neuplatní výlučka z právomoci ústavného súdu podľa čl. 125 ods. 4 ústavy.

64. Ústavný súd konštatuje, že z hľadiska splnenia obsahových náležitostí návrhov na začatie konania nič nebráni ich prijatiu na ďalšie konanie. Z formálneho hľadiska sa zdá byť prekážkou prijatia návrhov na ďalšie konanie skutočnosť, že v čase podania návrhov napadnutý zákon nenadobudol platnosť, pretože nebol publikovaný v zbierke zákonov. V obdobnej situácii sa ústavný súd nachádzal vo veci sp. zn. PL. ÚS 8/2022, kedy však návrh navrhovateľov meritórne prejednal až po publikácii napadnutého zákona a po doplnení návrhu o jeho označenie číslom v zbierke zákonov. Otázka možnosti prijatia návrhu na ďalšie konanie za situácie, keď zákon nie je formálne platný, vyvstáva v tejto veci o to intenzívnejšie, že ústavný súd sa musí vysporiadať s návrhmi navrhovateľov na pozastavenie jeho účinnosti. Predpokladom rozhodnutia o pozastavení účinnosti zákona podľa čl. 125 ods. 2 ústavy je totiž prijatie návrhu na začatie konania o súlade právnych predpisov na ďalšie konanie. Preto nemožno od seba oddeliť posudzovanie oboch týchto otázok.

65. Novela ústavy č. 90/2001 Z. z. zaviedla inštitút pozastavenia účinnosti napadnutých právnych predpisov na základe skúseností z aplikačnej praxe, z ktorých vyplynulo, že vyslovenie nesúlady preskúmaného právneho predpisu potom, keď už bol po určitý čas aplikovaný, v mnohých prípadoch znižovalo efektivitu ochrany ústavnosti poskytovanej ústavným súdom. Podľa dôvodovej správy (tlač 643, II. volebné obdobie) je tento inštitút „reakciou na problémy, ktoré sa dosiaľ vyskytli v súvislosti s uplatňovaním tejto právomoci ústavného súdu“ a názorným príkladom takéhoto uplatňovania protiústavného právneho predpisu v praxi v súvislosti s doterajšou rozhodovacou činnosťou ústavného súdu mali byť napr. „rozhodnutia vo veciach právnej úpravy privatizácie“. S uvedeným súvisí, že právny poriadok okrem tradičných noriem, ktoré regulujú opakujúce sa situácie, pozná aj normy, ktoré sa naplnia okamihom nadobudnutia ich účinnosti. Typicky ide o normy, ktorými sa (i) transformuje určitý právny inštitút (porov. napr. § 871 Občianskeho zákonníka) alebo (ii) sa zrušujú, resp. zriaďujú právne entity – inštitúcie. Ak by

ústavný súd nemohol pozastaviť účinnosť tohto typu noriem, tak by nemohol efektívne preskúmať ich ústavnú súladnosť a tak realizovať súdnu ochranu ústavnosti (čl. 124 ústavy).

66. Ako príklad možno v zmienenom kontexte poukázať na konanie ústavného súdu vo veci sp. zn. PL. ÚS 8/2021, v ktorej generálny prokurátor napádal neústavnosť premeny opatrení Úradu verejného zdravotníctva na vyhlášky. Návrh bol ústavnému súdu doručený 18. marca 2021, pričom premena uvedených právnych aktov nastala na základe ustanovenia napadnutého právneho predpisu účinného už 15. októbra 2020. Ústavný súd nepozastavenie § 631 zákona o ochrane verejného zdravia odôvodnil tým, že ide o normu, ktorá má znaky „normy – opatrenia“, teda o normu, ktorá sa napĺňa v jednom okamihu, a preto je jej pozastavenie už neúčelné.

67. Ústava ustanovuje, že zákon nadobúda platnosť vyhlásením (čl. 87 ods. 4). Sú však situácie, podľa ktorých zákon môže výnimočne nadobudnúť platnosť a účinnosť v deň vyhlásenia (v zmysle § 19 ods. 2 zákona o zbierke zákonov „*ak je to odôvodnené naliehavým všeobecným záujmom, môže sa v právnom predpise výnimočne ustanoviť skorší začiatok jeho účinnosti, najskôr však dňom vyhlásenia v zbierke zákonov*“). Teda rovnako v situácii, keď nadobudnutie platnosti právneho predpisu splýva s jeho účinnosťou, by ústavný súd nemohol suspendovať normu tak, aby nenadobudla účinnosť. Z týchto dôvodov je potrebné prostredníctvom interpretácie a aplikácie ústavného textu vyvážiť požiadavku riadneho prijatia veci na ďalšie konanie a pozastavenia účinnosti na jednej strane a riadneho nadobudnutia platnosti preskúmaného právneho predpisu na strane druhej.

68. Ústavný súd konštatuje, že účinnosť právneho predpisu, ktorú nadobúda vyhlásením (teda súčasne s nadobudnutím jeho platnosti), možno pozastaviť tým spôsobom, že ústavný súd rozhodne o prijatí návrhu na ďalšie konanie a pozastavení účinnosti ešte pred publikáciou napadnutého právneho predpisu. V tejto súvislosti sa však musí vysporiadať so skutočnosťou, že pri pozastavovaní účinnosti predpisov, ktorých nadobudnutie účinnosti je identické s dňom ich vyhlásenia v zbierke zákonov, posudzuje predpis, ktorý ešte nenadobudol platnosť. K tomu je potrebné uviesť, že ústavný súd môže preskúmať zákon až v štádiu po definitívnom schválení národnou radou, keď je nemenne ustálené znenie noriem v ňom obsiahnutých, v ktorých je prejavovaná vôľa poslancov, a na nadobudnutie jeho platnosti je potrebné len vyhlásenie v zbierke zákonov. Zbierka zákonov má v našej právnej kultúre tradične dôležitý význam. Ideou, ktorá je v pozadí naviazania platnosti právneho predpisu na publikáciu, je predovšetkým informovanie tých, ktorých predpisy zaväzujú, teda jednotlivcov (porov. body 67 a nasl. nálezu PL. ÚS 8/2021 – vyhlášky ÚVZ, tiež uznesenie PL. ÚS 24/2019 – domáce vzdelávanie). Táto funkcia zbierky zákonov súvisiaca s platnosťou viazanou na publikáciu predpisov nie je predbežným prieskumom zákona zo strany ústavného súdu nijako oslabená. V širšom zmysle, skutočnosť, že ústavný súd predbežne preskúma ešte nepublikovaný zákon, nie je na úkor právnej istoty jednotlivcov a ani na úkor kompetencií iných štátnych orgánov. Z hľadiska textu ústavy možno na podporu možnosti predbežného prieskumu uviesť, že čl. 87 ústavy používa pojem „zákon“ už pred jeho publikáciou, resp. nepoužíva v tomto štádiu normotvorby pojem „návrh zákona“ („Ak prezident Slovenskej republiky vráti zákon s pripomienkami...“, „Zákon podpisuje...“, „Zákon nadobúda platnosť...“). Ústava v čl. 125 ods. 4 zakazuje prieskum návrhu zákona. Z ustanovenia čl. 87 ústavy, ako aj nadväzujúcej zákonnej úpravy obsiahnutej v zákone o zbierke zákonov (porovnaj bod 63 odôvodnenia) však vyplýva, že schválený, ale ešte nepublikovaný zákon už nie je návrhom zákona. Návrh zákona predchádza prejavu vôle poslancov, či s ním súhlasia. Článok 125 ods. 4 zakazuje

ústavnému súdu konzultačnú činnosť pri tvorbe práva, akú majú napríklad štátne rady v niektorých krajinách, prípadne akú predpokladal čl. 89 ústavného zákona č. 143/1968 Zb., nevylučuje však predbežné prerokovanie a rozhodnutie ústavného súdu o pozastavení účinnosti napadnutého právneho predpisu ešte pred jeho publikovaním. Ústavný súd pritom nezasahuje do normatívneho textu zákona, k čomu môže dôjsť až jeho derogačným nálezom, s postupným následkom nielen straty účinnosti, ale aj platnosti podľa čl. 125 ods. 3 ústavy, ktorú (platnosť) na taký účel (meritórneho rozhodovania) musí právny predpis už predbežne nadobudnúť; ak ústavný súd rozhodne derogačným nálezom v legisvakačnej lehote s atribútmi podľa čl. 125 ods. 6 ústavy, právny predpis nenadobudne účinnosť a stratí len platnosť.

69. Ústavný súd už uviedol, že pozastavenie účinnosti môže byť z hľadiska ochrany ústavnosti najužitočnejšie najmä pri prieskume noriem typu norma-opatrenie, teda noriem, ktoré sa v zásade naplňujú v jednom okamihu. V tomto zmysle ide pri týchto normách o odlišné právne situácie než v uznesení sp. zn. PL. ÚS 8/2022 (zákaz prieskumu ústavných zákonov). V uvedenej veci navrhovateľa namietali nesúlad čl. 125 ods. 4 druhej vety ústavy stanovujúcej zákaz rozhodovania o súlade ústavného zákona s ústavou, pričom návrh na ústavný súd bol podaný pred nadobudnutím platnosti tohto ustanovenia. Navrhovateľa žiadali pozastavenie jeho účinnosti. Ústavný súd v uznesení uviedol, že „podmienkou preskúmania normy je riadne nadobudnutie jej platnosti“ (bod 16). Ústavný súd však napokon z tohto dôvodu návrh neodmietol, pretože napadnutá norma medzičasom platnosť nadobudla (bod 17 uznesenia PL. ÚS 8/2022).

70. V označenom uznesení ústavný súd každopádne vyjadril právny názor, podľa ktorého nemôže posudzovať predpis pred nadobudnutím jeho platnosti. Vo veci sp. zn. PL. ÚS 8/2022 však išlo o normu, ktorá sa týkala upresnenia kompetencie ústavného orgánu, zhodou okolností ústavného súdu. Táto norma nemá sama osebe bezprostredné právne účinky. Je len základom pre konanie ústavného súdu, ktoré musí byť iniciované. Z tohto dôvodu ide o odlišnú právnu situáciu než pri prieskume a pozastavovaní účinnosti noriem, ktoré majú priame a z hľadiska reverzibility niekedy zložité právne účinky. V takýchto situáciách by striktné trvanie na nadobudnutí platnosti preskúmaného právneho predpisu v čase rozhodovania bránilo pozastaveniu okamžite nastupujúcich právnych účinkov daného právneho predpisu.

71. Nemožno ešte prehliadnúť, že z uznesenia sp. zn. PL. ÚS 8/2022 tiež vyplýva, že ak medzičasom napadnutá norma platnosť nadobudne, tak možno plynulo pokračovať v konaní o veci.

72. Berúc do úvahy uvedené skutočnosti ústavný súd konštatuje, že jeho rozhodnutím o pozastavení účinnosti právneho predpisu, jeho časti alebo niektorého ustanovenia (čl. 125 ods. 2, 5 a 6 ústavy, § 78 až § 85 zákona o ústavnom súde) sa eliminuje spôsobilosť právneho predpisu normatívne a s právnou záväznosťou regulovať spoločenské vzťahy v nadväznosti na právnym predpisom predpokladané skutkové deje; uznesenie ústavného súdu o tejto otázke môže obsahovo vyvolať buď pozastavenie trvania už nadobudnutej účinnosti právneho predpisu, alebo pozastavenie možnosti právneho predpisu nadobudnúť účinnosť (napr. PL. ÚS 12/2021-79).

73. V nadväznosti na predchádzajúci bod možno podrobnejšie uviesť, že k pozastaveniu účinnosti právneho predpisu môže dôjsť v prvej alternatíve rozhodnutím ústavného súdu po jej nadobudnutí (t. j. dočasným „prerúšením“ či „zmrazením“ účinnosti právneho predpisu, resp. „vyvolaním jej spočívania“), pričom platnosť právneho predpisu ostáva zachovaná. V druhej alternatíve môže byť dočasne pozastavená samotná „možnosť“ právneho predpisu nadobudnúť účinnosť, a to: (i)

rozhodnutím ústavného súdu po nadobudnutí platnosti právneho predpisu jeho vyhlásením v zbierke zákonov, teda v legisvakačnej lehote, alebo (ii) ak predchádzajúce riešenie nie je možné alebo by nebolo účelné (najmä ak má právny predpis nadobudnúť účinnosť jeho vyhlásením), rozhodnutím ústavného súdu po zavŕšení priebehu legislatívneho procesu, no pred vyhlásením právneho predpisu v zbierke zákonov. Pozastavenie účinnosti právneho predpisu dostatočne identifikovaného v uznesení ústavného súdu inak než jeho poradovým číslom v zbierke zákonov v takom prípade nebráni nadobudnutiu jeho platnosti následným vyhlásením tohto predpisu v zbierke zákonov.

74. Záver uvedený v predchádzajúcom bode predstavuje posun v doterajšej rozhodovacej činnosti ústavného súdu, reagujúc na okolnosti posudzovanej veci. Ide o posun v judikatúre, ktorý nenaráža na formálno-právnu prekážku v texte ústavy a je vyvolaný okolnosťou evidentnej hrozby nenaplnenia účelu čl. 125 ods. 2 ústavy v prípade rozhodovania ústavného súdu o predmetnej otázke až po vyhlásení právneho predpisu v zbierke zákonov v prípadoch, ak má nadobudnúť účinnosť už vyhlásením (§ 19 ods. 2 zákona o zbierke zákonov) alebo ak je v danom prípade legisvakačná lehota príliš krátka na to, aby právoplatnosť a všeobecná záväznosť uznesenia ústavného súdu o pozastavení účinnosti právneho predpisu, ak by rozhodol až po jeho vyhlásení, „predstihla“ alebo „dostihla“ účinnosť napadnutého právneho predpisu.

75. Vychádzajúc z uvedených záverov, ústavný súd konštatuje, že napadnutý zákon predstavuje spôsobilý predmet konania. Tomuto záveru napokon zodpovedá aj aktuálny legislatívny vývoj, keď bol 22. februára 2024 národnej rade doručený vládny návrh zákona (parlamentná tlač č. 204) spolu s návrhom na jeho prerokovanie v skrátrenom legislatívnom konaní (parlamentná tlač č. 203), ktorým vláda navrhuje národnej rade zmeniť normatívny text napadnutého zákona, resp. zvrátiť niektoré z budúcich účinkov napadnutého zákona, a to hoci napadnutý zákon nebol dosiaľ publikovaný v zbierke zákonov a nenadobudol platnosť.

76. Z obsahu predmetných návrhov na začatie konania ďalej vyplýva, že sú splnené aj požiadavky ustanovené v § 75 písm. b) a c) zákona o ústavnom súde, keďže navrhovatelia v návrhoch na začatie konania označili konkrétne referenčné normy, s ktorými nie je napadnutý zákon podľa ich názoru v súlade, a zároveň v návrhu na začatie konania uviedli aj konkrétne ústavnoprávne relevantné dôvody, ktoré ich viedli k pochybnostiam o súlade s označenými konkrétnymi článkami ústavy, ústavného zákona a kvalifikovaných medzinárodných zmlúv.

77. Samotné dôvody nesúlady napadnutého zákona uvedené v návrhoch na začatie konania považuje ústavný súd za potrebné podrobiť meritórnemu prieskumu, a to z hľadiska možného porušenia ústavných princípov alebo práv, ktoré by mohlo mať za následok vyslovenie nesúlady napadnutého zákona. Ústavný súd preskúma napadnutý zákon v kontexte námietok sťažovateľov, avšak len z hľadiska súladu so sťažovateľmi označenými ustanoveniami ústavy a iných v konaní o súlade právnych predpisov použiteľných referenčných noriem, a to pri neprekročení zásahu do pôsobnosti zákonodarcu s intenzitou nahrádzania jeho pozície. Ako totiž ústavný súd stabilne zdôrazňuje vo svojej judikatúre, môže byť negatívnym zákonodarcom len pri normatívnom prelomení ústavných mantinelov a mimo tohto rámca neskúma a nereviduje obsahovú správnosť, kvalitu a efektívnosť právnej úpravy, v tomto prípade také parametre trestnej politiky štátu, keďže v ústavnom systéme deľby moci nemá postavenie druhej komory parlamentu (národnej rady).

78. Vychádzajúc z uvedeného, ústavný súd konštatuje, že nezistil žiadne dôvody, pre ktoré by bolo možné návrhy na začatie konania o súlade právnych predpisov pri predbežnom prerokovaní čo i len v časti odmietnuť (§ 56 ods. 2 v spojení s § 55 zákona o ústavnom súde), a preto boli tieto návrhy na začatie konania v súlade s § 56 ods. 5 zákona o ústavnom súde prijaté na ďalšie konanie v celom rozsahu (bod 1 výroku tohto uznesenia).

V.

Návrhy navrhovateľov na pozastavenie účinnosti napadnutého zákona

V.1. Odôvodnenie návrhu prezidentky na pozastavenie účinnosti napadnutého zákona:

79. Podľa názoru prezidentky v prípade, ak by napadnutý zákon nadobudol účinnosť čo i len na minútu, v konkrétnych a mnohých prípadoch dôjde k premlčaniu trestnosti už vyšetrovaných trestných činov (vrátane násilných trestných činov ako napr. vražda, znásilnenie a pod.), ale aj trestných činov dnes neobjasnených, ktorými bola spôsobená ujma na právach poškodených týkajúcich sa napr. ich života, zdravia, súkromia, dôstojnosti, majetku alebo na verejnom záujme či chránenej hodnote. Osoba alebo štát, ktorým bola spôsobená škoda alebo ujma na právach spáchaním trestného činu, prídu o možnosť účinne sa domáhať náhrady alebo satisfakcie a nedočkajú sa spravodlivého rozhodnutia v rámci trestného konania. Reálne, bezprostredne a konkrétnym spôsobom môže dôjsť v prípade účinnosti napadnutého zákona k porušeniu základných práv a slobôd dotknutých osôb a poškodených.

80. Prezidentka poukazuje, že napadnutý zákon bol pripravený a predložený na schvaľovanie národnou radou bez pripustenia potrebnej odbornej diskusie v pripomienkovom konaní, v rámci jeho prerokovania v parlamente došlo k opakovanému porušeniu rokovacieho poriadku. Následne po jeho prijatí je proces jeho publikácie, ktorý je za bežných okolností len technickou a administratívnou záležitosťou, predmetom obštrukcií, čo je potrebné vnímať v kontexte nezvratných následkov, ktoré napadnutý zákon v oblasti trestnej politiky štátu vyvolá. Riadna a včasná publikácia a dostatočná legisvakácia sú pritom nevyhnutnou podmienkou toho, aby sa s rozsiahlou a dopadmi radikálnou zmenou oboznámili orgány verejnej moci, ako aj verejnosť a pripravili sa na jeho aplikáciu.

81. Z uvedených dôvodov zastáva prezidentka názor o prítomnosti dôvodov na pozastavenie účinnosti napadnutého zákona v zmysle čl. 125 ods. 2 ústavy a podľa § 78 ods. 1 zákona o ústavnom súde.

82. Vzhľadom na súvislosti a verejné výroky predstaviteľov vládnej koalície hrozí, že aj pri publikácii prípadného uznesenia ústavného súdu o pozastavení účinnosti sa bude taktizovať s lehotami tak, aby bolo uverejnené v zbierke až po 15. marci 2024.

83. Ak by nastala výnimočná situácia, kedy zákon, o ktorom sa rozhoduje, ešte nie je vyhlásený v zbierke alebo nie je účinný, nie je účelné čakať na vyhlásenie rozhodnutia ústavného súdu v zbierke a jeho právoplatnosť, ale ani nutné, keďže zákon o ústavnom súde upravuje inštitút vykonateľnosti, ktorá vie byť voči ešte neúčinnému zákonu aplikovaná aj ako predbežná, a to na základe rozhodnutia ústavného súdu podľa § 70 ods. 1 zákona o ústavnom súde. Dosiahne sa tým účel, ktorý sa predpokladá pri zverení právomoci rozhodovať o pozastavení účinnosti ústavnému súdu. Navrhovateľka preto navrhuje, aby ústavný súd vo výroku uznesenia o prijatí návrhu

na ďalšie konanie a o pozastavení účinnosti napadnutého zákona zároveň podľa § 70 ods. 1 zákona o ústavnom súde určil, že výrok o pozastavení účinnosti napadnutého zákona je vykonateľný dňom rozhodnutia ústavného súdu, a teda nie až jeho vyhlásením v zbierke, ku ktorému môže dôjsť až po 15. marci 2024, teda po nadobudnutí účinnosti napadnutého zákona.

84. V závere návrhu navrhovateľka navrhuje, aby ústavný súd vo výroku uznesenia o prijatí návrhu na ďalšie konanie zároveň podal, v záujme právnej istoty adresátov právnych noriem, ale aj orgánov verejnej moci a orgánov aplikujúcich právo v živých konaniach, na ktoré napadnutý zákon má dopadať, interpretáciu svojich výrokov, čo sa ich aplikácie v právnych vzťahoch týka (tzv. interpretatívny výrok). Navrhuje, aby ústavný súd určil, že výrok o pozastavení účinnosti napadnutého zákona a o predbežnej vykonateľnosti pozastavenia účinnosti napadnutého zákona sa majú vykladať a aplikovať tak, že napadnutý zákon, ktorý v čase prijatia tohto uznesenia nie je účinný, nenadobudne v ňom v čl. XIX ustanovených dňoch 15. marca 2024 a 20. marca 2024 účinnosť, a to ani v prípade vyhlásenia tohto uznesenia ústavného súdu v zbierke až dňa 15. marca 2024 alebo neskôr.

V.2. Odôvodnenie návrhu skupiny poslancov 1 na pozastavenie účinnosti napadnutého zákona:

85. Skupina poslancov 1 považuje účinnosť napadnutého zákona za hazard s dôverou v štát a spravodlivosť, pričom tvrdia, že napadnutému zákonu je potrebné pozastaviť účinnosť zo všetkých troch ústavou predpokladaných dôvodov, keďže podľa ich názoru nadobudnutím účinnosti napadnutého zákona budú ohrozené základné práva a slobody, bude hroziť značná hospodárska škoda a rovnako bude hroziť iný vážny nenapraviteľný následok.

V.2.1. K ohrozeniu základných práv a slobôd:

86. V súvislosti s týmto dôvodom pozastavenia účinnosti napadnutého zákona skupina poslancov 1 argumentuje, že napadnutý zákon radikálne zníži štandard ochrany práv (právnu pozíciu) obetí a poškodených trestnou činnosťou. Uvedené zníženie štandardu ochrany práv obetí a poškodených sa bude týkať práv podľa čl. 15 ods. 1 (právo na život), čl. 16 ods. 1 (právo na nedotknuteľnosť osoby), čl. 17 ods. 1 (právo na osobnú slobodu), čl. 19 ods. 1 (právo na zachovanie ľudskej dôstojnosti), čl. 20 ods. 1 (právo vlastniť majetok), čl. 48 ods. 1 (právo na zákonného sudcu) a čl. 48 ods. 2 (právo na spravodlivý proces bez zbytočných priesluchov) ústavy. K uvedeným zásahom dôjde v kombinácii mnohopočetných dopadov napadnutého zákona, ktorého aj len minimálne krátka účinnosť spôsobí najmä zánik práv poškodených a obetí trestných činov spojených s včasným odsúdením páchatel'ov trestných činov zákonným sudcom.

87. Skupina poslancov 1 poukazuje, že okrem tohto zreteľného zásahu napadnutý zákon má množstvo ďalších, či už predvídateľných alebo nepredvídateľných zásahov pre svoju rozsiahlosť právnej úpravy, vzájomnú kombináciu účinkov jednotlivých súčasných zmien viacerých inštitútov trestného práva, či už hmotnej (napríklad premlčanie a radikálne zníženie trestných sadzieb) alebo procesnej povahy (napríklad zmena zákonného sudcu, retroaktívny zásah do práv odsúdených osôb v ich neprospech), ktorých dôsledky pre kontamináciu celého procesu prijímania napadnutého zákona nemožno nielenže štandardne, ale ani dodatočne nejakým ad hoc režimom vyhodnotiť. Samotná skupina poslancov 1 aj počas spracovania návrhu na začatie konania prichádzala na stále nové a nové závažné dopady, ktoré ani neboli verejne komunikované, napríklad nezákonná zmena

zákonného sudcu, zásadná zmena podmienok premlčania pre výkon trestu vyžadujúca pre prerušenie premlčania odsúdenie páchatel'a namiesto súčasnej podmienky spáchanie úmyselného trestného činu, nevyčíslené rozpočtové dopady rozšírenia povinnej obhajoby na základe pozmeňujúceho návrhu poslanca Gašpara, vágna formulácia poľahčujúcich okolností a demonštratívny výpočet priťažujúcich okolností namiesto taxatívneho výpočtu.

88. Podľa skupiny poslancov 1 účinnosť napadnutého zákona v sebe skrýva tajomno nepoznaných dopadov vo svojom plnom význame a vo svojej kombinácii s neexistenciou fakticky žiadnej legisvakačnej doby pre prípravu orgánov, ktoré majú napadnutý zákon aplikovať, či už orgánov činných v trestnom konaní, súdov alebo priestupkových orgánov, to znamená právnu nepredvídateľnosť pre všetkých, koho sa napadnutý zákon dotkne – poškodených, obetí trestných činov, odsúdených, stíhaných osôb, orgánov činných v trestnom konaní, súdov, priestupkových orgánov, ale aj orgánov Európskej únie pri ochrane svojich finančných záujmov.

89. Skupina poslancov 1 namieta, že uvedený výsledok účinnosti napadnutého zákona je prejavom nie vlády práva, ale vlády ľudí, ktorá nemá nič spoločné s princípmi právneho štátu, ku ktorým sa hlási Slovenská republika vo svojom čl. 1 ods. 1 ústavy a ku ktorým sa hlási každý členský štát Európskej únie v čl. 2 zmluvy o EÚ. Skutočnosť, že účinnosťou napadnutého zákona dôjde k faktickej amnestii v nespočetnom množstve prípadov bez akéhokoľvek ohľadu na potrebu testu potrebnosti, je len dokreslením nijako neodôvodneného vychýlenia zákonodarnej moci z del'by moci v právnom a demokratickom štáte. Účinnosťou napadnutého zákona dôjde k zastaveniu stoviek trestných stíhaní z dôvodu uplynutia premlčacích dôb ako dôsledok výrazného posunu všetkých hraníc škody smerom nahor, zníženia trestných sadzieb a skrátenia premlčacích dôb. V dôsledku extrémneho zvýšenia hraníc škody dôjde v nespočetnom množstve prebiehajúcich trestných konaní k prekvalifikovaniu skutkov z obzvlášť závažných zločinov na zločiny až prečiny, zo zločinov na prečiny až priestupky. Keďže sa k tomu pridáva ešte aj zníženie trestných sadzieb, pri niektorých trestných činoch výrazné, týchto trestných konaní, u ktorých dôjde k prekvalifikovaniu smerom nadol, bude ešte viac. Už toto samo osebe spôsobí, že sa na tieto skutky bude aplikovať iná výrazne kratšia premlčacia doba. V kombinácii ešte aj s legislatívnym skrátením premlčacích lehôt tak vzniká situácia premlčania stoviek trestných konaní.

90. Stovky trestných konaní tak budú musieť byť zastavené pre premlčanie a stovky poškodených sa tak už nedočkajú spravodlivého rozsudku. Je síce pravdou, že si môžu nárokovať náhradu spôsobenej škody v občianskoprávnom konaní, ale v tomto prípade je ich postavenie výrazne odlišné, ako keď už majú „v ruke“ právoplatný odsudzujúci rozsudok alebo trestný rozkaz. Aj za predpokladu, že páchatel' už by bol známy, kým nie je právoplatne súdom uznaný vinným, platí prezumpcia nevinu. Poškodení aj keby išli takýchto potenciálnych páchatel'ov žalovať na civilný súd, v občianskoprávnom konaní platí, že by museli sami preukazovať spôsobenie škody konaním žalovaného (páchatel'a). Skupina poslancov 1 zdôrazňuje, že chýba potreba vyňať takýchto páchatel'ov trestných činov spod trestnej zodpovednosti a súčasne sťažiť prístup poškodených k spravodlivosti. Sami poškodení by museli teda dokazovať, že to bol práve žalovaný, kto bol páchatel'om, akým spôsobom skutok spáchal a akú škodu alebo inú ujmu im tým spôsobil. A to všetko bez dôkazných prostriedkov trestného práva, ktoré má k dispozícii vyšetrovatel' a prokurátor. Takéto občianskoprávne konanie u mnohých poškodených viac spôsobí druhotnú viktimizáciu, než im prinesie náhradu škody alebo iné zadosťučinenie. V prípadoch, v ktorých dosiaľ nebol páchatel' zistený, a v dôsledku zmien, ktoré nastoľuje novela, bude musieť byť trestné

stíhanie zastavené, tak poškodení nebudú mať ani koho žalovať. Ich trestné činy zostanú navždy neobjasnené, ich náhrady škody navždy nedosiahnuteľné. Nebudú si môcť ani nárokovať náhradu škody od štátu v zmysle zákona č. 514/2003 Z. z. o zodpovednosti za škodu spôsobenú pri výkone verejnej moci a o zmene niektorých zákonov v znení neskorších predpisov, pretože postup orgánov činných v trestnom konaní alebo súdu nebol nesprávny a ich rozhodnutie o zastavení trestného stíhania bude v súlade so zákonom. V týchto prípadoch tak nebude ich právo na spravodlivý proces ani zdaniivo zachované, ani v súlade s judikatúrou Európskeho súdu pre ľudské práva.

91. Skupina poslancov 1 poukazuje, že právna istota garantovaná v právnom štáte v čl. 1 ods. 1 ústavy bude dňom účinnosti napadnutého zákona hrubo narušená, ba i priamo popretá. Napadnutý zákon neponecháva žiaden legisvakačný priestor, jeho účinnosť je nastavená na 15. marec 2024, resp. 20. marec 2024 pre zrušenie úradu špeciálnej prokuratúry, čo je prakticky hneď po uverejnení v zbierke, takže sa ani orgány činné v trestnom konaní, ani súdy, ani priestupkové orgány, ani samotní poškodení nemajú čas na túto zmenu pripraviť.

92. Napadnutý zákon tak podľa názoru skupiny poslancov 1 poškodeným berie právo na spravodlivý proces bez prietáhov garantovaný v čl. 46 ods. 1 a čl. 48 ods. 2 ústavy, právo na objasnenie trestných činov, ktorých boli obeťami pri požiadavke pozitívneho záväzku štátu chrániť život (čl. 15 ods. 1 ústavy), zdravie (čl. 16 ods. 1 ústavy), osobnú slobodu (čl. 17 ods. 1 ústavy), ľudskú dôstojnosť (čl. 19 ods. 1 ústavy) či majetok (čl. 20 ods. 1 ústavy) poškodených a obetí trestných činov, na restoratívnu spravodlivosť, na ktorú sa napadnutý zákon paradoxne odvoláva, na náhradu škody, majetkovej aj morálnej, ktorá im bola spôsobená. Nejde pritom „iba“ o poškodených trestnými činmi majetkovými, ale aj násilnými, dokonca trestnými činmi proti tomu najcennejšiemu, čím je život, zdravie, ľudská dôstojnosť. Obete sexuálnych trestných činov, obete vražd a ich blízki môžu byť v dôsledku dopadov napadnutého zákona, ak bude čo i len deň účinným, navždy pripravení o spravodlivosť a spravodlivý proces. Právo na spravodlivý proces nepatrí len obvinenému, ale aj poškodenému. Poškodený má rovnako právo, aby jeho vec bola prerokovaná nezávislým a nestranným súdom.

93. Následkom skrátenia dĺžky premlčacích dôb bude nepochybne zánik trestnosti viacerých činov. Zánik trestnosti predstavuje nereparovateľný následok, ktorý – ak raz nastane – dotkne sa všetkých trestných činov spáchaných do 15. marca 2024, ak tieto budú podliehať skrátenej premlčacej dobe. Z dôvodu zániku trestnosti mnohých činov – presné číslo nie je možné kvantifikovať, keďže potrebnou štatistikou skupina poslancov 1 nedisponuje a zrejme ju nemajú k dispozícii ani orgány Slovenskej republiky, nehovoriac o tom, že mnohé z trestných činov sa zatiaľ ani len nemohli stať súčasťou štatistiky, keďže ich obeť či poškodení zatiaľ neoznámili – dôjde k zásahu do práv obetí a poškodených podľa čl. 15 ods. 1 (právo na život), čl. 16 ods. 1 (právo na nedotknuteľnosť osoby), čl. 17 (právo na osobnú slobodu), čl. 19 ods. 1 (právo na zachovanie ľudskej dôstojnosti) a čl. 20 ods. 1 (právo vlastniť majetok) ústavy. K návrhu na začatie konania skupina poslancov 1 zároveň pripojila tabuľku ponúkajúcu prehľad všetkých trestných činov, ktorých sa skrátenie premlčacej doby dotkne, z ktorej je zřejmé, že dotknutá bude obrovská masa trestných činov a s tým nepochybne bude korešpondovať i obrovská masa poškodených a obetí.

94. Skupina poslancov 1 uvádza, že zmeny týkajúce sa Trestného poriadku sú zmeny, o ktorých možno jednoznačne konštatovať, že sú iba v prospech páchatel'ov trestnej činnosti a ako také budú viesť k predĺženiu trestného procesu s negatívnym dopadom nielen na práva podľa čl. 15 ods. 1

(právo na život), čl. 16 ods. 1 (právo na nedotknuteľnosť osoby), čl. 17 (právo na osobnú slobodu), čl. 19 ods. 1 (právo na zachovanie ľudskej dôstojnosti) a čl. 20 ods. 1 (právo vlastníť majetok) ústavy, ale i na právo na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a zároveň i na právo na spravodlivý proces podľa čl. 46 ods. 1 ústavy. Zmeny v Trestnom poriadku neproporcionálne zasiahnu do práv poškodených a obetí v miere, ktorá bude viesť k porušeniu práva na spravodlivý proces podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, čoho dôsledkom bude porušenie už uvedených ďalších práv. Navyše, neexistencia prechodných ustanovení k zmenám v konaniach pred súdom, ktoré prinesie napadnutý zákon, spôsobí zmenu zákonného sudcu v rozpore s čl. 48 ods. 1 ústavy.

95. Vo vzťahu k zrušeniu úradu špeciálnej prokuratúry skupina poslancov 1 namieta, že toto zrušenie zasiahne do práva poškodených a obetí na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov (čl. 48 ods. 2 ústavy), a to z dôvodu, že zrušenie úradu špeciálnej prokuratúry bez náhrady povedie nepochybne k predĺženiu trestných stíhaní.

96. Vychádzajúc z uvedeného, skupina poslancov 1 je presvedčená, že štandard práv poškodených a obetí sa nadobudnutím účinnosti napadnutého zákona radikálne zníži, pričom rozsah zníženia tohto štandardu je bezprecedentný. Je taktiež presvedčená, že napadnutý zákon spĺňa všetky ústavným súdom posudzované predpoklady na pozastavenie účinnosti, a to skutočnú existenciu ohrozenia (napadnutý zákon bol prijatý a po svojom vyhlásení v zbierke bude platný), priamosť ohrozenia (nadobudnutím účinnosti napadnutého zákona bez ďalšieho nastane účinok zmien – napr. premlčanie trestného stíhania či zmena zákonného sudcu), ako aj konkrétnosť tohto ohrozenia.

V.2.2. K hrozbe značnej hospodárskej škody:

97. V súvislosti s týmto dôvodom pozastavenia účinnosti napadnutého zákona skupina poslancov 1 poukazuje, že listom zo 6. februára 2024 oznámila Európska komisia Slovenskej republike pozastavenie hodnotenia štvrtej platby z Plánu obnovy a odolnosti (ďalej aj „POO“) pre Slovenskú republiku, t. j. 923,8 miliónov eur, kým nebude isté, že obavy Európskej komisie sa vyriešili dostatočným spôsobom. Jedna z výhrad sa týkala aj právneho štátu a prijatia novej trestnej politiky. Podľa čl. 24(3) nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2021/241 z 12. februára 2021, ktorým sa zriaďuje Mechanizmus na podporu obnovy a odolnosti, Európska komisia posúdi, či boli uspokojivo splnené príslušné míľniky a ciele. Uspokojivé splnenie míľnikov a cieľov predpokladá, že dotknutý členský štát nezrušil opatrenia týkajúce sa predtým uspokojivo splnených míľnikov a cieľov. Európska komisia vyjadrila veľkú obavu, že skrátené legislatívne konanie (a celkovo zrýchlený proces prijímania novej trestnej politiky) v kombinácii s veľkým rozsahom reformy trestného práva a avizovanými ďalšími zmenami vytvára značnú neistotu, pokiaľ ide o obsah konečného textu a jeho možných dopadov na predtým splnené míľniky, ako aj vo všeobecnosti, pokiaľ ide o súlad s právom EÚ. Európska komisia okrem iného vyjadrila aj obavu nad vplyvom novej trestnej politiky na splnenie komponentu 15 (Reforma justície) Plánu obnovy a odolnosti a špecifikovala konkrétne, v akých častiach. Na záver zaslala Slovenskej republike konkrétne otázky v tejto súvislosti, ktoré je potrebné zodpovedať s dostatočnými zárukami a istotami pre Európsku komisiu pre kladné posúdenie štvrtej platby z POO a jej úhradu. Otázky sa okrem iného týkajú záruk zo strany Slovenskej republiky pre Európsku komisiu, že prijatím novej trestnej politiky nebudú ohrozené alebo inak dotknuté predtým hodnotené ciele a míľniky v rámci komponentu 15 Plánu obnovy a odolnosti „Reforma súdnictva“. Týkajú sa tiež toho, ako ovplyvní

zrušenie úradu špeciálnej prokuratúry opatrenia na ochranu finančných záujmov EÚ, za ktoré Európska komisia predtým udelila Plánu obnovy a odolnosti hodnotenie „A“. V rámci reformy súdnictva ide o súbor 6 prijatých zákonov a ich implementáciu, ktorých overenie zo strany Európskej komisie bolo súčasťou už zrealizovanej prvej a druhej platby pre Slovenskú republiku v celkovej výške 1 272 992 000 eur (458 277 000 eur a 814 715 000 eur). V súlade s čl. 19 Dohody o financovaní medzi Európskou komisiou a Slovenskom z roku 2021 (ďalej len „dohoda“) sa stanovilo právo Európskej komisii primerane znížiť podporu v rámci mechanizmu POO a vymáhať všetky sumy splatné do rozpočtu EÚ v prípadoch podvodu, korupcie a konfliktu záujmov, ktoré poškodzujú finančné záujmy EÚ a ktoré členský štát nenapravil, alebo v prípade závažného porušenia povinnosti vyplývajúcej z dohody. V príslušných prípadoch sa tieto zníženia vykonajú prostredníctvom spätného vymáhania. Vchádzajúc z uvedeného, skupina poslancov 1 uvádza, že napadnutý zákon vážne ohrozuje nielen posudzovanú pozastavenú štvrtú platbu z POO, ale aj spätné vymáhanie už zrealizovaných platieb, ak Slovenská republika neposkytne Európskej komisii dostatočné záruky na ochranu finančných záujmov EÚ.

98. Skupina poslancov 1 ďalej poukázala, že 8. februára 2024 (t. j. v deň schválenia napadnutého zákona národnou radou) zaslala Európska komisia ministrovi spravodlivosti Slovenskej republiky Borisovi Suskovi ďalší list podpísaný eurokomisárom pre spravodlivosť Didierom Reyndersom. V ňom sa píše, že zástupcovia Európskej komisie sa 2. februára 2024 stretli so zástupcom Slovenskej republiky. V liste sa spomína aj informácia o pozastavení hodnotenia štvrtej platby z Plánu obnovy a odolnosti pre Slovensko (pozri už uvedené). Európska komisia si je vedomá toho, že národná rada bude napriek tejto výmene medzi vládou a Európskou komisiou hlasovať o novej trestnej politike v ten deň, a uvádza, že má vážne právne obavy, hrozia nenapraviteľné škody – predovšetkým finančným záujmom EÚ – ak napadnutý zákon nadobudne účinnosť vtedy, keď plánuje vláda. Preto vládu týmto listom vyzvala, aby pozastavila zrýchlený legislatívny proces, kým nebude zrejmé, že boli dostatočne vyvrátené obavy Európskej komisie. Európska komisia opakuje, že plánované reformy novej trestnej politiky zrejme majú priamy a významný vplyv na právo EÚ a finančné záujmy EÚ, ktoré je odhodlaná chrániť, a ak to bude nutné, tak aj začatím konania o porušení nariadenia o podmienenosti právnym štátom a/alebo nariadenia, ktorým sa zriaďuje Mechanizmus na podporu obnovy a odolnosti. Uvedený list je dosiaľ zavŕšením obáv a výhrad Európskej komisie vo vzťahu k návrhu na skrátené legislatívne konanie a napadnutému zákonu a je z neho zrejmé, že Európska komisia neschvaľovala skrátené legislatívne konanie, ako tvrdila vláda, ale, naopak, od neho – a až do posledného dňa aj od urýchleného prijatia napadnutého zákona – odrádzala, pretože je toho názoru, že má negatívny vplyv na právny štát, ochranu finančných záujmov EÚ a právo EÚ. Európska komisia zreteľne pohrozila aj začatím konania či konaní o porušení.

99. Z už uvedeného podľa názoru skupiny poslancov 1 vyplýva, že hrozba značných hospodárskych škôd je bezprostredná a reálna, pričom táto nesúvisí iba so zmenami v Trestnom zákone a v Trestnom poriadku, ale aj so zrušením úradu špeciálnej prokuratúry. Na všetky tieto výhrady poukázala Európska komisia.

100. Skupina poslancov 1 zároveň poukazuje, že nad rámec bezprostredne hroziacej hospodárskej škody je potrebné vziať do úvahy aj skutočnosť, že premlčaním viacerých trestných činov (osobitne majetkových a hospodárskych) dôjde k tomu, že nimi spôsobená škoda sa stane nereparovateľná. Túto škodu je však náročné odhadnúť, pretože jedným z nedostatkov predmetného legislatívneho

procesu je aj fakt, že v jeho rámci neboli nijakým spôsobom zisťované dopady zmeny trestnej politiky na otázku škody, ktorá z dôvodu premlčania prestane byť aspoň i teoreticky reparovateľná.

V.2.3. K hrozbe iného vážneho nenapraviteľného následku:

101. V súvislosti s týmto dôvodom pozastavenia účinnosti napadnutého zákona skupina poslancov I poukazuje, že skrátením premlčacích dôb sa nenávratne premlčia tie činy, ktorých sa to bude týkať, pričom túto okolnosť je potrebné vyhodnotiť nielen z hľadiska zásahu do ľudských práv a základných slobôd, ale aj z hľadiska zásahu do trestnoprávneho vzťahu medzi štátom a páchatelom, teda do práva štátu stíhať páchatel'a trestnej činnosti. Z dôvodu premlčania trestného stíhania tak dôjde k nenapraviteľnému narušeniu právnej istoty spoločnosti v to, že štát bude trestnú činnosť stíhať. Skupina poslancov I pritom netvrdí, že štát nemá možnosť upraviť podmienky trestného stíhania, avšak tvrdí, že tak musí urobiť spôsobom, ktorý je výsledkom zákonného legislatívneho procesu, v ktorom sa preukáže aj potrebnosť navrhovanej právnej úpravy. Obdobná námietka, aká sa uplatňuje voči zmenám Trestného zákona, je uplatniteľná aj voči zmenám Trestného poriadku – právna istota poškodených a obetí trestných činov v to, že štát trestnú činnosť naozaj odstíha, bude (z dôvodu jednostrannej preferencie páchatel'ov trestnej činnosti) značne narušená a ťažko, ak vôbec, spätne obnoviteľná.

102. Pokiaľ ide o zrušenie úradu špeciálnej prokuratúry, skupina poslancov I poukazuje na uznesenie ústavného súdu sp. zn. PL. ÚS 105/2011 z 28. septembra 2011, v ktorom sa ústavný súd k otázke iného vážneho nenapraviteľného následku vyjadril takto: „*V okolnostiach prípadu považuje ústavný súd za dôvodné pozastaviť účinnosť napadnutých ustanovení zákona č. 220/2011 Z. z. označených v bode 2 výroku tohto uznesenia. Týmto ustanoveniami sa má zmeniť postup pri vydávaní stanovísk generálneho prokurátora, pri výberových konaniach na funkciu prokurátora a na funkciu vedúceho prokurátora, taktiež má byť zmenené zloženie disciplinárnych komisií a okruh osôb oprávnených podať návrh na začatie disciplinárneho konania, ďalej zakotvená nezlučiteľnosť funkcií vedúcich prokurátorov s členstvom v prokurátorskej rade, dôjsť k zániku niektorých funkcií vedúcich prokurátorov a zmenený služobný pomer právnych čakatel'ov prokuratúry na štátnozamestnanecký pomer asistentov prokurátora. Podľa názoru ústavného súdu by nadobudnutím účinnosti týchto ustanovení mohlo dôjsť k nezvratným následkom spočívajúcim najmä v zániku funkcií vedúcich prokurátorov, ako aj ich členstva v prokurátorskej rade, v predčasnom ukončení činnosti disciplinárnej komisie vymenovanej generálnym prokurátorom podľa predchádzajúceho právneho predpisu a vo vzťahu k právnym čakatel'om prokuratúry prijatým podľa predchádzajúcej právnej úpravy dôjsť k strate ich doterajšieho právneho statusu, a tým aj vzniku vážneho nenapraviteľného následku. Prípadné neskoršie rozhodnutie ústavného súdu o pozastavení účinnosti napadnutých ustanovení zákona č. 220/2011 Z. z., resp. niektorých týchto ustanovení, alebo konečné rozhodnutie, ktorým by boli tieto ustanovenia vyhlásené ústavným súdom za nesúladne s navrhovateľom označenými článkami ústavy, Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, Medzinárodného paktu o občianskych a politických právach alebo Charty základných práv Európskej únie, by už nemohlo vzhľadom na účinnosť týchto rozhodnutí odo dňa ich vyhlásenia v Zbierke zákonov Slovenskej republiky spätne reparovať vzniknutý právny stav zavedený napadnutými ustanoveniami zákona č. 220/2011 Z. z. Ak by ústavný súd nepozastavil účinnosť ustanovení uvedených v bode 2 výroku, ústavný súd by plnil úlohu ochrancu ústavnosti len iluzórne, hoci mal tomu možnosť zabrániť postupom podľa čl. 125 ods. 2 ústavy (m. m. PL. ÚS 95/2011).“*

103. Podľa názoru skupiny poslancov 1 rovnako ako v prípade uznesenia ústavného súdu sp. zn. PL. ÚS 105/2011 z 28. septembra 2011 aj v prípade nadobudnutia účinnosti tých ustanovení napadnutého zákona, ktoré rušia úrad špeciálnej prokuratúry, by hocikaké neskoršie rozhodnutie ústavného súdu nemohlo reparaovať vzniknutý stav, teda stav zrušenia úradu špeciálnej prokuratúry. Poukazujú, že zrušenie úradu špeciálnej prokuratúry bez náhrady iným útvarom či orgánom špecializovaným na boj proti korupcii bude porušením nielen medzinárodných záväzkov vyplývajúcich z medzinárodných zmlúv boja proti korupcii, ale aj záväzkov Slovenskej republiky obsahujúcich povinnosť chrániť finančné záujmy Európskej únie práve existenciou efektívnych špecializovaných orgánov určených na boj proti korupcii, ktoré sú úzko prepojené s Európskou prokuratúrou. Skupina poslancov 1 zároveň osobitne poukazuje na úplnú absenciu jasnej úpravy napadnutého zákona po zrušení úradu špeciálnej prokuratúry pre určenie príslušnosti prokuratúry pre trestné činy proti finančným záujmom EÚ s hranicou škody do 10 000 eur, keďže nie je známe, ktorý orgán namiesto úradu špeciálnej prokuratúry bude tieto záujmy zastupovať.

V.3. Odôvodnenie návrhu skupiny poslancov 2 na pozastavenie účinnosti napadnutého zákona:

104. Podľa názoru skupiny poslancov 2 môže uplatňovanie napadnutého zákona spôsobiť ohrozenie základných ľudských práv a slobôd a vznik iného vážneho nenapraviteľného následku, čo vyplýva zo zákonom danej jednostrannej pravej retroaktivity trestných zákonov v prospech páchatel'ov podľa § 2 ods. 1 Trestného zákona, v zmysle ktorého trestnosť činu sa posudzuje a trest sa ukladá podľa zákona účinného v čase, keď bol čin spáchaný. Ak v čase medzi spáchaním činu a vynesením rozsudku nadobudnú účinnosť viaceré zákony, trestnosť činu sa posudzuje a trest sa ukladá podľa zákona, ktorý je pre páchatel'a priaznivejší. Napadnutý zákon v spojení s týmto ustanovením predstavuje ohrozenie základných ľudských práv a slobôd (identifikovaných v jednotlivých označených referenčných normách) a hrozbu iného vážneho nenapraviteľného následku (dopady na živé trestné veci a aj na dosiaľ neodhalené trestné činy a ich páchatel'ov popísané v predchádzajúcich častiach návrhu na začatie konania). Skupina poslancov 2 poukazuje, že v dôsledku použitia § 2 ods. 1 Trestného zákona hrozí, že pokiaľ napadnutý zákon bude účinný čo i len jeden deň, jeho dopady na odhaľovanie a stíhanie trestných činov spáchaných pred účinnosťou napadnutého zákona, a tým aj na základné práva a slobody poškodených osôb (detailne popísané v predchádzajúcich častiach návrhu na začatie konania) nastanú a budú nezvratné.

105. Konkrétnosť a reálnosť hrozby v prípade napadnutého zákona je daná jeho účelom, obsahom a retroaktívnym dopadom na odhaľovanie a stíhanie trestnej činnosti spáchanej pred jeho účinnosťou. V závislosti od druhu a závažnosti tejto trestnej činnosti tieto dopady môžu predstavovať od zásadného zmiernenia trestu (až na úroveň, ktorá nie je nijako odstrašujúca) až po zabezpečenie úplnej beztrestnosti páchatel'a a zmarenie práva poškodeného (obete) na účinné vyšetrenie trestného činu a náhradu spôsobenej škody. Týmto svojimi dopadmi je napadnutý zákon až veľmi nápadne podobný hromadnej amnestii, ktorá je vzhľadom na konkrétne a verejne známe skutočnosti z veľkej časti aj „samo amnestiou“ celej jednej politickej generácie a jej nominantov v rôznych verejných funkciách. Ústavný súd už vyjadril svoj názor na takúto „samoamnestiu“ v náleze sp. zn. PL. ÚS 7/2017, keď posudzoval ústavnosť procesu zrušenia tzv. „Mečiarových amnestií“. V tejto súvislosti skupina poslancov 2 uvádza, že z hľadiska negatívnych dôsledkov na právny štát a výkon spravodlivosti v Slovenskej republike boli tzv. „Mečiarove amnestie“ iba

slabým odvarom toho, čo by spôsobilo nadobudnutie účinnosti napadnutého zákona v jeho schválenej podobe.

106. Bezprostrednosť hrozby je podľa názoru skupiny poslancov 2 daná tým, že vďaka pravidlám časovej pôsobnosti trestných zákonov upravenej v § 2 ods. 1 Trestného zákona v zásade všetky tieto negatívne dopady nastanú už vtedy, ak napadnutý zákon bude účinný čo i len jeden deň. Bežne platí, že rozsah škôd spôsobených aplikáciou protiústavného zákona narastá priamo úmerne dĺžkou času jeho aplikácie (teda ak sa zákon aplikuje napríklad jeden týždeň, nestihne spôsobiť také veľké škody, ako keď sa bude aplikovať rok). Napadnutý zákon je však v tomto iný, pretože vďaka jeho pravej retroaktivite v prospech páchatel'ov veľkú väčšinu ústavne relevantných škôd v zmysle čl. 125 ods. 2 ústavy a § 78 zákona o ústavnom súde (detailne popísaných v predchádzajúcich častiach návrhu na začatie konania) spôsobí už v prvý deň svojej účinnosti a tieto škody budú nezvratné.

107. Vzhľadom na uvedené skupina poslancov 2 ústavný súd žiada, aby o ich návrhu na pozastavenie účinnosti napadnutého zákona rozhodol v takom čase a prijal také opatrenia, aby sa zabezpečilo, že napadnutý zákon vôbec nenadobudne účinnosť. V tejto súvislosti poukazujú, že prípadné rozhodnutie ústavného súdu o pozastavení účinnosti napadnutého zákona má byť v zmysle § 83 zákona o ústavnom súde zverejnené v zbierke, aby nadobudlo právoplatnosť a všeobecnú záväznosť. Proces zverejňovania v zbierke je však plne pod kontrolou Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky, ktoré je gestorom napadnutého zákona, pričom minister spravodlivosti Slovenskej republiky ako člen vlády má nepochybne opačný záujem – teda aby napadnutý zákon nadobudol účinnosť. V rovnakom duchu sa pritom verejne vyjadril aj predseda vlády Robert Fico, keď uviedol, že urobí všetko pre to, aby napadnutý zákon nadobudol účinnosť. Vzhľadom na uvedené sa skupina poslancov 2 domnieva, že v tomto výnimočnom prípade existujú dôvody zvážiť aj taký postup, že ústavný súd rozhodne tak, že výrok o pozastavení účinnosti nadobudne právoplatnosť a vykonateľnosť jeho prijatím (§ 70 ods. 1 zákona o ústavnom súde v časti „ak nevyplýva iné z rozhodnutia ústavného súdu“).

VI.

Posúdenie dôvodnosti návrhov na pozastavenie účinnosti napadnutého zákona

108. Podľa čl. 125 ods. 2 ústavy ak ústavný súd prijme návrh na začatie konania o súlade právnych predpisov na ďalšie konanie, môže pozastaviť účinnosť napadnutých právnych predpisov, ich častí, prípadne niektorých ich ustanovení, ak ich ďalšie uplatňovanie môže ohroziť základné práva a slobody, ak hrozí značná hospodárska škoda alebo iný vážny nenapraviteľný následok (rovnako § 78 zákona o ústavnom súde).

109. Účelom inštitútu pozastavenia účinnosti právnych predpisov (alebo ich jednotlivých ustanovení), ktorých súlad s ústavou alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou má byť predmetom posúdenia v konaní podľa čl. 125 ústavy, je zaistenie účinnej a efektívnej ochrany ústavnosti (čl. 124 ústavy) v súlade so zásadami vyplývajúcimi z princípu právneho štátu (čl. 1 ods. 1 ústavy).

110. V záujme rešpektovania požiadaviek obsiahnutých v princípe právneho štátu je pri tomto type rozhodnutia potrebné zachovať primeranú rovnováhu medzi požiadavkou účinného a neodkladného

opatrenia v prospech ochrany základných práv a slobôd alebo ochrany iného verejného záujmu vymedzeného v čl. 125 ods. 2 ústavy pred negatívnymi dôsledkami účinnosti právneho predpisu, ktorého ústavnosť je sporná na jednej strane a hodnotou právnej istoty vyplývajúcej zo záväznosti platného práva, ktorého nesúlad sa namieta, princípom demokracie v čl. 1 ods. 1 ústavy (porovnaj uznesenie č. k. PL. ÚS 24/2019-26, bod 42) a požiadavkou rešpektovania zákonodarnej moci (vzhlľadom na ústavný princíp del'by moci) a s ňou súvisiacej prezumpcie ústavnosti právnych predpisov na strane druhej (PL. ÚS 17/2014-51, PL. ÚS 8/2017-11, PL. ÚS 26/2019-77).

111. Ústavný súd zdôrazňuje, že jeho právomoc pozastaviť účinnosť napadnutého právneho predpisu v nadväznosti na predbežné prerokovanie a prijatie návrhu na ďalšie konanie v rámci konania o prieskume ústavnosti právnych predpisov je upravená priamo v texte ústavy a má ústavnú právnu silu (čl. 125 ods. 2 ústavy). Dôvodom, prečo sa tak ústavodarca rozhodol, je skutočnosť, že pozastavenie účinnosti do istej miery konkuruje zákonodarnej právomoci národnej rady. Uvedomujúc si túto skutočnosť, ústavný súd štandardne uvádza (napr. PL. ÚS 12/2021-79), že pozastavenie účinnosti zákona je vážnym zásahom do právomoci zákonodarného orgánu, a preto k nemu pristupuje veľmi obozretne. Ústavný súd súhlasí s tézou, že pozastavenie účinnosti nemá slúžiť neúspešným aktérom z legislatívneho procesu na odklad účinnosti zákona, s ktorým nesúhlasia (porov. bod 15 uznesenia 2 BvQ 48/00 nemeckého Spolkového ústavného súdu). Pozastavenie účinnosti musí vychádzať výlučne zo splnenia ústavných podmienok. Z ústavnej právnej sily tohto inštitútu však zároveň vyplýva, že právo pozastaviť účinnosť je autonómnou a priamou ústavnou právomocou ústavného súdu, ktorej výkon nesmie byť obmedzovaný, a to ani podústavnou právnou úpravou alebo jej interpretáciou, či aplikáciou v špecifických prípadoch.

112. Ústavný súd pripomína, že pozastavenie účinnosti zákona (alebo jeho jednotlivých ustanovení) je vážnym zásahom do právomoci zákonodarcu, preto k nemu pristupuje výnimočne. Článok 125 ods. 2 ústavy viaže oprávnenie ústavného súdu rozhodnúť o pozastavení účinnosti právneho predpisu na existenciu jedného z troch alternatívnych predpokladov: (i) ohrozenie základných práv a slobôd, (ii) hrozba značnej hospodárskej škody alebo (iii) iný vážny nenapraviteľný následok, a to za predpokladu takých dôvodov, ktoré zakladajú záver o reálnom, bezprostrednom, konkrétnom a dostatočne intenzívnom ohrození ústavným poriadkom chránených záujmov. Zároveň je zrejmé, že každý z týchto predpokladov je iný a iné musia byť aj podmienky ich aplikácie.

113. Ohrozenie základných práv a slobôd znamená, že ďalším uplatňovaním napadnutého právneho predpisu, jeho časti alebo jeho ustanovenia bude zúžený chránený rozsah jednotlivých základných práv a slobôd alebo bude výkon týchto práv a slobôd obmedzovaný (sťažovaný) neprimeranými podmienkami či prekážkami.

114. Ústavný súd musí pri úvahách o ohrození základných práv a slobôd vziať taktiež do úvahy (a) štandard práv (právnú pozíciu) jednotlivcov z obdobia pred napadnutou právnou úpravou, (b) rozsah, v akom bol daný štandard zmenený novou právnou úpravou, ako aj (c) k čomu smeruje návrh na pozastavenie účinnosti a návrh meritórneho rozhodnutia. Ďalej je dôležité prihliadať na (d) reverzibilitnosť právnej pozície jednotlivcov [(ne)napraviteľnosť záťažii spôsobených napadnutou právnou úpravou] a, prirodzene, aj na (e) charakter základného práva, o ohrozenie ktorého ide (porovnaj uznesenie PL. ÚS 24/2019-26).

115. Z návrhov navrhovateľov je zrejmé, že pozastavenie sa má týkať predpisov z odvetvia trestného práva, zvlášť trestného práva hmotného. Ústavný súd pripomína, že trestné právo chráni

pre spoločnosť najcennejšie hodnoty a práve pre cennosť týchto hodnôt reaguje trestami, ktoré sú v rámci právneho poriadku najintenzívnejšími zásahmi do právneho postavenia jednotlivcov. Štát považuje niektoré konania za natolko nebezpečné, že reakciu na ne nenecháva na poškodených, ale sám ich vyšetruje a trestá. Ústavný súd už v tejto súvislosti uviedol, že Trestný zákon zaisťuje ochranu pred konaním, ktoré útočí proti najdôležitejším hodnotám našej spoločnosti a v prípadoch konaní tak spoločensky nebezpečných, že v nich nepostačuje uplatnenie zodpovednosti prostredníctvom prostriedkov iných právnych odvetví. Pasivita štátu pri ochrane elementárnych hodnôt pred činmi nebezpečnými pre spoločnosť by následne mohla viesť k svojvôli či svojpomoci občanov a k chaosu, preto je legitimita trestnoprávnych zásahov štátu v takýchto prípadoch plne opodstatnená (I. ÚS 190/09, bod 22).

116. V trestnom práve hmotnom sa tak odzrkadľuje konflikt základných práv a slobôd páchatel'ov protiprávneho konania na jednej strane a účinnej ochrany fyzických osôb a právnických osôb pred najzávažnejšími zásahmi do práv, ktorých povaha (život, zdravie, majetok) ich formuje do polohy celospoločenských záujmov, na strane druhej. Hoci prirodzeným predmetom dominantného záujmu ústavno-súdnej ochrany sú práva páchatel'ov trestnej činnosti, ústavný súd je ústavou (čl. 124 ústavy) povolaný poskytovať účinnú ochranu aj opozitnému záujmu, ktorého obsahom je ochrana spoločnosti pred dôsledkami trestnej činnosti a pred jej páchatel'mi. Vytvorením účinného a efektívneho systému trestnoprávnej ochrany totiž štát v súlade s požiadavkami vyplývajúcimi z princípu právneho štátu (čl. 1 ods. 1 ústavy) plní svoj pozitívny záväzok právnej ochrany pred najzávažnejšími formami protiprávneho správania smerujúceho proti najdôležitejším hodnotám zabezpečujúc tak dôveru fyzických osôb a právnických osôb v právny poriadok, ich právnu istotu v tomto smere a taktiež účinnú ochranu ich základných práv a slobôd, čo sú všetko atribúty zahrnuté v princípe právneho štátu.

117. Z uvedených dôvodov platí, že hoci štát požíva pri koncepčnom formovaní a následnom uplatňovaní trestnej politiky pomerne širokú mieru uváženia, táto je predsa len obmedzená ústavnými limitmi. Ústavný súd to pri prieskume súladnosti skutkovej podstaty nenávistných prejavov vyjadril nasledovne (PL. ÚS 5/2017): *«Trestné právo hmotné je nielen právnym odvetvím, ale priam špecifickou právnou „subkultúrou“ žijúcou na pôdoryse predpisu kódexového typu. Trestné právo hmotné, resp. Trestný zákon mali tradične solídny filozofický základ. Zmyslom týchto vysokých nárokov na právnu konzistenciu je maximalizácia právnej bezpečnosti obžalovaných vzhľadom na veľmi závažné dôsledky odsúdenia v trestnom konaní a z hľadiska ústavnoprávneho tak naplnenie požiadaviek hlavne čl. 49 ústavy a čl. 17 ústavy. Medzi skutkovými podstatami sú zložité vzťahy, pri ich formuláciách je potrebné mať premyslené súbehy.»*

118. Zo skutočnosti, že trestné právo má veľmi zložité vnútorné súvislosti a jeho aplikácia má veľmi závažné dôsledky, vyplýva, že jeho cyklické zmeny môžu mať negatívny vplyv tak na pozíciu obvinených, ako aj poškodených.

119. Pri posudzovaní dôvodov na pozastavenie účinnosti je dôležitým kritériom „(ne)napraviteľnosť“ následkov. V dôvodovej správe k novele ústavy č. 90/2001 Z. z. (tlač 643) sa uvádza, že pri aplikácii navrhovaného oprávnenia bude ústavný súd musieť posudzovať tiež to, aké negatívne dôsledky môže vyvolať prípadné pozastavenie účinnosti napadnutých právnych predpisov, ich častí, prípadne niektorých ich ustanovení. Z tohto pohľadu je potrebné vykonať test dôsledkov pozastavenia účinnosti, a to porovnaním (i) dôsledkov nepozastavenia účinnosti

preskúmaného právneho predpisu spolu s prípadným neskorším vyhovením návrhu v merite veci na jednej strane (ii) s dôsledkami pozastavenia účinnosti napadnutého právneho predpisu spolu s prípadným neskorším nevyhovením návrhu v merite veci na strane druhej.

120. Ústavný súd už uplatnil variant tohto prístupu v uznesení č. k. PL. ÚS 13/2012-30 (platy sestier): Pokiaľ má ústavný súd pri posudzovaní návrhu na pozastavenie účinnosti zákona pochybnosti o tom, či ponechať v platnosti súčasnú právnu úpravu (zachovať status quo), alebo sa rozhodnúť pre pôvodnú úpravu (status quo ante), teda pokiaľ sú argumenty proti pozastaveniu na jednej strane a pre pozastavenie na strane druhej v zásade rovnocenné, tak ako to bolo v danom prípade, podľa názoru ústavného súdu môže byť rozumné uprednostniť skôr doterajšiu právnu úpravu, a preto sa ústavný súd v okolnostiach danej veci priklonil k pozastaveniu účinnosti predmetného zákona (porovnaj Umbach, D. C., Clemens T., Dollinger F-W. (Hrsg.): Bundesverfassungsgerichtsgesetz: Mitarbeiterkommentar und Handbuch, C. F. Müller Verlag, Heidelberg 2005, s. 574).

121. V prerokúvanej veci by (i) nepozastavenie účinnosti a vyhovenie návrhu vo veci samej znamenalo, že v pomerne krátkej dobe by boli platné tri úpravy trestného práva: Úprava pred novelou, nepozastavená nová úprava a opäť návrat k pôvodnej úprave po prípadnom vyhlásení protiústavnosti. Oproti tomu, (ii) pozastavenie účinnosti a prípadné vyhovenie vo veci samej by znamenalo, že sa právna úprava nijak nezmení.

122. Ústavný súd v súvislosti s prieskumom ústavnosti Trestného zákona viackrát rozhodoval o návrhoch na pozastavenie účinnosti. Uznesenie sp. zn. PL. ÚS 1/02 bolo vôbec prvou aplikáciou čl. 125 ods. 2 ústavy a po jeho vydaní národná rada sama zrušila napadnuté ustanovenie § 102 Trestného zákona. Uznesením č. k. PL. ÚS 9/2013-18 bola pozastavená účinnosť ustanovenia § 437 ods. 4 Trestného zákona, ktorým bolo upravené počítanie premlčania vo vzťahu k predchádzajúcej úprave. Napokon, ústavný súd uznesením č. k. PL. ÚS 5/2017-20 procesne zamietol návrh na pozastavenie časti skutkových podstatí nenávisťných trestných činov, uznesením č. k. PL. ÚS 1/2021-61 zase nevyhovet návrhu na pozastavenie účinnosti napadnutých ustanovení upravujúcich trest prepadnutia majetku z dôvodu, že nešlo o novú právnu úpravu a dotknuté ustanovenia boli v čase rozhodovania ústavného súdu účinné už takmer desať rokov. Z uvedeného vyplýva, že pri posudzovaní ústavnosti Trestného zákona volí ústavný súd opatrný prístup spočívajúci v preventívnom pozastavení, resp. zo samotnej povahy Trestného zákona považuje za osvedčenú nutnosť zaoberať sa pozastavením účinnosti.

123. Ústavný súd preto aj z tejto perspektívy posúdi návrh na pozastavenie účinnosti. Navrhovatelia namietajú jednak hmotnoprávne účinky napadnutého zákona, ako aj nedostatky legislatívneho procesu.

124. Napadnutá novela Trestného zákona je komplexná a obsahuje podstatnú úpravu viacerých inštitútov (zásadné skrátenie premlčacích dôb, výraznú zmenu v odstupňovaní zákonných znakov týkajúcich sa spôsobenej škody, rozsahu skutku či získaného prospechu, podstatné zmeny v pravidlách ukladania trestov v prospech trestov nespojených s odňatím slobody, skutkové podstaty v prípadoch drogových trestných činov atď.). Účinky týchto úprav znamenajú významne priaznivejšie trestanie pre páchatel'ov, ale, naopak, aj sprísnenie trestov v niektorých skutkových podstatách. Dôležité je uviesť, že vzájomné pôsobenie zmien zavedených napadnutým zákonom povedie k zásadným zmenám v systéme vyvodzovania trestnej zodpovednosti a ukladania trestov.

Zmeny v trestných sadzbách spôsobia preradenie trestných činov z kategórie zločinov na prečiny a z kategórie obzvlášť závažných zločinov na zločiny, čo nepochybne vyvolá signifikantné dôsledky prejavujúce sa aj v procesnej rovine. Zásadné zníženie premlčacích dôb zasiahne prebiehajúce trestné stíhanie, ktoré budú musieť byť z tohto dôvodu zastavené bez ohľadu na to, v ktorom štádiu sa nachádzajú.

125. Ústava v ustanoveniach o ľudských právach ustanovuje medze štátnej moci predovšetkým vo vzťahu k stíhaným osobám. Ústava však chráni aj niektoré základné práva a slobody poškodených (porov. napr. III. ÚS 759/2017), zvlášť základné právo na súkromie, ale aj základné právo na ochranu vlastníctva, právo na život či zákaz ponížujúceho zaobchádzania a mučenia. Novelizovaná úprava miery trestania nie je len vyvážením vzťahu medzi štátom a páchatelmi, ale aj vyvážením vzťahu medzi páchatelmi a poškodenými. Článok 50 ods. 6 ústavy ustanovujúci príkaz aplikácie neskoršieho, pre páchatel'a priaznivejšieho zákona v kombinácii s § 2 ods. 1 Trestného zákona (v zmysle ktorého: „*ak v čase medzi spáchaním činu a vynesením rozsudku nadobudnú účinnosť viaceré zákony, trestnosť činu sa posudzuje a trest sa ukladá podľa zákona, ktorý je pre páchatel'a priaznivejší*“), svojou okamžitou aplikáciou vylúči dosah rozhodnutia o súlade napadnutého zákona na pozíciu subjektov v aktuálnych trestných konaniach. Z komplexnosti napadnutej novely a už uvedených zložitých vnútorných súvislostí Trestného zákona vyplýva, že jednotlivé súčasti jeho novely sú navzájom neoddeliteľné bez rizika ohrozenia funkčnosti aplikácie trestného práva.

126. Uplatnenie napadnutej novely by mohlo ohroziť základné práva a slobody poškodených, ale aj niektorých stíhaných osôb. Ústavný súd už uviedol, že nepozastavenie účinnosti napadnutej novely by mohlo znamenať až tri rôzne právne úpravy v krátkom časovom úseku. V zložitosti aplikácie trestného práva, kde je dôkladne potrebné skúmať časové súvislosti aplikácie Trestného zákona vrátane súbehov trestných činov by znamenalo nielen ohrozenie ľudských práv, ale, ak vnímame stabilitu trestného práva a funkčnosť trestnej justície ako samostatnú hodnotu hodnú ochrany, tak hrozí aj iný vážny nenapraviteľný následok spočívajúci v ohrození tejto hodnoty. Podporne vzal ústavný súd v tejto súvislosti do úvahy aj viazanosť európskym právom. Ústavný súd nemôže prehliadnuť, že niektoré dotknuté skutkové podstaty sú transpozíciou európskych noriem. Zmluva o fungovaní EÚ v spojení s čl. 51 ods. 1 charty je tiež referenčnou normou pre posúdenie súladnosti zákonov.

127. Z uvedených dôvodov dospel ústavný súd k záveru, že v posudzovanom prípade prevažuje záujem na pozastavení účinnosti čl. I napadnutého zákona, pretože jeho uplatňovanie môže ohroziť základné práva a slobody adresátov právnych noriem v ňom obsiahnutých a spôsobiť vážny a nenapraviteľný následok spočívajúci v narušení princípu právneho štátu v dôsledku narušenia efektívneho a účinného systému trestnoprávnej ochrany dôležitých ústavou chránených hodnôt, ako aj právnej istoty osôb, ktorých sa napadnutý zákon týka. Rovnaké východiská boli dôvodom na pozastavenie účinnosti aj čl. XVII napadnutého zákona (ktorým sa novelizuje zákon č. 91/2016 Z. z. o trestnej zodpovednosti právnických osôb a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov), ktorý je neoddeliteľným komponentom hmotnoprávnej úpravy trestného práva. Ústavný súd preto rozhodol o pozastavení účinnosti týchto častí napadnutého zákona (bod 2 výroku tohto uznesenia).

128. V nadväznosti na body 72 až 74 odôvodnenia to znamená, že ak bude toto uznesenie vyhlásené v zbierke zákonov najneskôr 15. marca 2024, časti napadnutého zákona pokryté jeho výrokom (bod 2 výroku) nenadobudnú účinnosť. Nadobudnutie ich platnosti tým nie je dotknuté.

129. Pokiaľ ide o návrhy na pozastavenie účinnosti vo vzťahu k ostatným článkom napadnutého zákona, na rozdiel od čl. I a čl. XVII ústavný súd nenašiel rovnako závažný, priamy a bezprostredný dôvod ohrozenia hodnôt artikulovaných v čl. 125 ods. 2 ústavy. Je totiž zrejmé, že intertemporálny problém generovaný uplatnením čl. 50 ods. 6 ústavy (so špecifikáciou v § 2 ods. 1 Trestného zákona) bez možnosti zákonnej modifikácie takého účinku nie je prítomný v prípade ostatných menovaných a dopĺňaných zákonov, keď predovšetkým trestné konanie môže postupovať na základe okamžitej aplikability zmeneného procesného kódexu (Trestného poriadku) zároveň s aplikáciou aktuálne účinného Trestného zákona. Pokiaľ sa v tomto smere vyskytnú aplikačné problémy narušenia kompatibility čiastkových právnych úprav, je ich interpretačné prekonanie príslušnými orgánmi menším negatívom, než zásah ústavného súdu do prijatého zákona, ktorý v procesnej trestnoprávnej oblasti úpravy, resp. v inej oblasti úpravy než je trestná hmotnoprávna kvalifikácia, neindikuje automatický efekt vážneho a nenapraviteľného následku. Je však možné, že niektoré platné a účinné ustanovenia budú obsolétne a ich výklad sa bude musieť prispôbiť aktuálne účinnému zneniu Trestného zákona, čo vyplýva z povahy veci, resp. tejto špecifickej situácie.

130. Ako výnimku zo záverov uvedených v predchádzajúcom bode však ústavný súd vyhodnotil ustanovenia obsiahnuté v čl. II bode 39 a bode 134 v časti týkajúcej sa § 567t ods. 4 Trestného poriadku.

131. Ustanovenie obsiahnuté v čl. II bode 39 týkajúcom sa § 119 ods. 6 Trestného poriadku zavádza procesné pravidlo, podľa ktorého majú orgány činné v trestnom konaní a súd možnosť použiť v trestnom konaní dôkaz získaný nezákonným spôsobom v prípade, ak sa tento dôkaz použije iba v prospech obvineného. Aj keď je dôvod zákonodarcu na takú procesnú konštrukciu zrejmý, samotná okolnosť pripustenia významného protiprávneho prvku na účel trestného procesu, ktorý je reakciou štátu na závažnú protiprávnosť v podobe spáchania trestného činu, a jej možné konzekvencie vyvolávajú potrebu zabrániť účinnosti pred meritórnym posúdením veci. Z uvedeného dôvodu rozhodol ústavný súd o pozastavení účinnosti aj vo vzťahu k čl. II bodu 39 napadnutého zákona (bod 2 výrokovej časti tohto uznesenia).

132. Ustanovenie obsiahnuté v čl. II bode 134 v časti týkajúcej sa § 567t ods. 4 Trestného poriadku zavádza intertemporálne pravidlo, podľa ktorého „ustanovenie § 370 ods. 1 v znení účinnom od 15. marca 2024 sa použije aj na dohody o vine a treste schválené pred 15. marcom 2024“. Ustanovenie § 370 ods. 1 pritom v novom znení predlžuje lehotu na podanie dovolania v neprospech obvineného zo šiestich mesiacov na tri roky. Zároveň doplnená druhá veta § 371 ods. 2 Trestného poriadku zavádza legitimáciu ministra spravodlivosti na podanie dovolania v prípade, ak súd schválil dohodu o vine a treste, ktorá nie je so zreteľom na závažné porušenie hmotnoprávnych ustanovení primeraná alebo spravodlivá. Synergickým vyústením uvedených ustanovení je možnosť zasiahnuť po nadobudnutí ich účinnosti do právnej istoty nastolenej právoplatne (definitívne) ukončenými trestnými konaniami na základe schválených dohôd o vine a treste.

133. Z pohľadu aktuálneho rozhodovania o pozastavení účinnosti nie je pre ústavný súd podstatný do budúcnosti orientovaný účinok § 370 ods. 1 a § 371 ods. 2 druhej vety Trestného poriadku, ale

účinnok § 576t ods. 4 Trestného poriadku nasmerovaný do minulosti. Predmetné intertemporálne ustanovenie vykazuje v spojení s rozšírením procesného priestoru pre podanie dovolania v neprospech obvineného aj hmotnoprávny presah, pretože zásah do trestných konaní právoplatne ukončených schválením dohôd o vine a treste narúša právnu istotu o právoplatne uzavretých hmotnoprávných otázkach viny a trestu a nesie so sebou potenciál prísnejšieho trestného postihu. Bez prejudikcie meritórnych záverov kvalifikuje ústavný súd uvedené dva faktory ako hrozbu relevantnú podľa čl. 125 ods. 2 ústavy pre základné práva a slobody dotknutých osôb. Prípadný neskorší vyhovujúci nález vo vzťahu k predmetnému ustanoveniu by v dôsledku princípov okamžitej aplikability a justifikácie uskutočnených procesných úkonov (podaných dovolaní) nemusel byť spôsobilý zvrátiť opätovné posudzovanie právoplatne schválených dohôd o vine a treste, z čoho rezultuje aj splnenie podmienky ireverzibility následkov taktiež relevantnej pre uplatnenie čl. 125 ods. 2 ústavy. Ústavný súd preto pozastavil aj účinnosť čl. II bodu 134 v časti týkajúcej sa § 567t ods. 4 napadnutého právneho predpisu (bod 2 výrokovej časti tohto uznesenia).

134. Keďže vo zvyšnej časti napadnutého zákona ústavný súd nevzhliadol dôvody pre pozastavenie účinnosti, v súlade s princípom zdržanlivosti a minimalizovania zásahov do pôsobnosti zákonodarcu, návrhom navrhovateľov na pozastavenie jeho účinnosti v zostávajúcej časti nevyhovel (bod 3 výroku tohto uznesenia).

VII.

K právoplatnosti, vykonateľnosti a všeobecnej záväznosti uznesenia

135. Ústavný súd nevyhovel ani návrhom navrhovateľov na vyslovenie interpretatívneho výroku alebo prijatie autoritatívneho rozhodnutia ohľadne skoršieho nadobudnutia právoplatnosti, vykonateľnosti, resp. všeobecnej záväznosti uznesenia o pozastavení účinnosti napadnutého zákona, vychádzajúc z názoru, že v zmysle ustáleného výkladu čl. 125 ods. 6 ústavy a § 83 zákona o ústavnom súde, pri rešpektovaní čl. 2 ods. 2 ústavy, musí byť rozhodnutie ústavného súdu o pozastavení účinnosti zverejnené v zbierke zákonov, aby nadobudlo právoplatnosť a všeobecnú záväznosť.

136. Reflektujúc artikulovanú obavu navrhovateľov s poukazom na niektoré verejné vyhlásenia ústavných činiteľov a skutočnosť, že proces zverejňovania v zbierke zákonov je plne pod kontrolou ministerstva spravodlivosti, ktoré je navyše gestorom napadnutého zákona, ústavný súd zdôrazňuje, že z ustanovenia čl. 1 ods. 1 ústavy v spojení s čl. 125 ods. 2 a 6 ústavy vyplýva ústavná povinnosť ministra spravodlivosti ako ústavného činiteľa, ktorý riadi a zodpovedá za činnosť ministerstva spravodlivosti, do pôsobnosti ktorého patrí vydávanie zbierky zákonov, zabezpečiť včasné zverejnenie uznesenia ústavného súdu v zbierke zákonov.

137. V podmienkach ústavného systému Slovenskej republiky platí všeobecná povinnosť štátnych orgánov na vzájomnú spoluprácu. Zásadu vzájomného rešpektovania sa a spolupráce medzi orgánmi verejnej moci artikuloval ústavný súd už v náleze sp. zn. PL. ÚS 95/2011 z 5. októbra 2011 (bod 11). Táto zásada ako súčasť ústavného princípu právneho štátu (čl. 1 ods. 1 ústavy) zahŕňa rešpekt k základnej kompetenčnej a hodnotovej orientácii ústavného poriadku, rešpektovanie ústavou vymedzeného postavenia, úloh a kompetencií jednotlivých ústavných orgánov vrátane úloh a kompetencií ústavného súdu, a to aj pokiaľ ide o poskytovanie adekvátnej súčinnosti či úpravu

vlastného postupu v záujme rešpektovania účinného výkonu právomoci iného orgánu verejnej moci vrátane ústavného súdu.

138. Ako už ústavný súd uviedol (bod 111 odôvodnenia), jeho právomoc pozastaviť účinnosť napadnutého právneho predpisu v rámci konania o prieskume ústavnosti právnych predpisov je upravená priamo v texte ústavy a má ústavnú právnu silu (čl. 125 ods. 2 ústavy). Právo pozastaviť účinnosť je autonómnou a priamou ústavnou právomocou ústavného súdu, ktorej výkon nesmie byť obmedzovaný, a to ani podústavnou právnou úpravou alebo jej interpretáciou či aplikáciou v špecifických prípadoch. Napokon je táto právomoc súčasťou širšieho pojmu „ochrana ústavnosti“ zakotveného v čl. 124 ústavy.

139. Ak z ustanovenia čl. 125 ods. 6 ústavy vyplýva požiadavka zverejnenia rozhodnutia ústavného súdu v zbierke zákonov, ktorá je predpokladom efektívneho a účinného výkonu právomoci ústavného súdu vyplývajúcej z čl. 125 ods. 2 ústavy, potom zo zásady vzájomného rešpektovania sa a spolupráce medzi orgánmi verejnej moci v zmysle čl. 1 ods. 1 ústavy vyplýva ministerstvu spravodlivosti s prihliadnutím na § 13 ods. 6 zákona č. 575/2001 Z. z. o organizácii činnosti vlády a organizácii ústrednej štátnej správy v znení neskorších predpisov a osobitne ministrom spravodlivosti (§ 4 ods. 1 uvedeného zákona) ústavná povinnosť zabezpečiť zverejnenie rozhodnutia ústavného súdu tak, aby nedochádzalo k mareniu výkonu jeho právomoci pri ochrane ústavnosti.

140. Obiter dictum ústavný súd dodáva, že požiadavka rešpektovania právomoci ústavného súdu podľa čl. 125 ods. 2 ústavy je osobitne naliehavá v situácii, kedy môže byť platnosť a účinnosť právneho predpisu výnimočne stanovená na jeden okamih (vyhlásením v zbierke zákonov) v súlade s § 19 ods. 2 druhou vetou zákona o tvorbe právnych predpisov. Z tohto výnimočného pravidla sa stala všeobecná prax, častokrát bez toho, aby boli podmienky na jeho uplatnenie v dôvodovej správe konkretizované, čo je dôsledkom upadajúcej legislatívnej kultúry. Za situácie, že by účinnosť právneho predpisu nastala súčasne s jeho platnosťou, by bola možnosť ústavného súdu rozhodovať o pozastavení účinnosti až po nadobudnutí jeho platnosti neúčinnou a neefektívnou a v rozpore s tým, na čo má pozastavenie účinnosti slúžiť (ochrana ústavnosti). Preto je ústavný súd oprávnený rozhodovať o pozastavení účinnosti napadnutého právneho predpisu aj pred nadobudnutím jeho platnosti vyhlásením v zbierke zákonov.

141. Tento problém zrejme nebude vyvstávať v situáciách, keď bude dodržané všeobecné pravidlo nadobudnutia účinnosti právneho predpisu pätnástym (alebo neskorším) dňom po vyhlásení, ustanovené v § 19 ods. 2 prvej vete zákona o tvorbe právnych predpisov. Takáto minimálna dĺžka legisvakačnej lehoty je ustanovená nielen z dôvodu zabezpečenia možnosti adresátov noriem reálne sa oboznámiť s obsahom právneho predpisu a pripraviť sa na jeho uplatňovanie, ale aj z dôvodu poskytnutia časového priestoru ústavnému súdu na prípadné rozhodovanie o pozastavení jeho účinnosti.

142. Uvedené všeobecné pravidlo napokon vyplýva aj z ustanovenia § 19 ods. 5 zákona o tvorbe právnych predpisov („*Pri tvorbe, schvaľovaní a vyhlasovaní právnych predpisov sa dbá na to, aby medzi vyhlásením právneho predpisu v zbierke zákonov a dňom nadobudnutia jeho účinnosti uplynulo najmenej 15 dní*“). Označené ustanovenie podľa názoru ústavného súdu dopĺňa a modifikuje § 93 ods. 1 zákona o rokovačom poriadku národnej rady (lehota 21 dní, dokedy má predseda národnej rady zákon zaslať do zbierky zákonov), ako aj § 21 ods. 6 zákona o tvorbe

právných predpisov (lehota 15 dní, do ktorej má ministerstvo spravodlivosti vyhlásiť zákon v zbierke zákonov) a dopĺňa pravidlá uvedené v § 19 ods. 1 a ods. 2 prvej vete zákona o tvorbe právnych predpisov. Je zároveň zákonným vyjadrením princípu právneho štátu podľa čl. 1 ods. 1 ústavy (princípy predvídateľnosti práva a právnej istoty – právo adresátov právnych noriem včas sa oboznámiť s predpisom). Ustanovenie § 19 ods. 5 zákona o tvorbe právnych predpisov môže byť „prelomené“ jedine splnením podmienok uvedených v § 19 ods. 2 druhej vete (naliehavý všeobecný záujem; výnimočnosť).

143. V aktuálne posudzovanom prípade je však podstatné, ako vyplýva z časti IV, osobitne bodov 72 až 74 v spojení s bodmi 127 a 128 odôvodnenia tohto uznesenia, že vyhlásenie tohto uznesenia ústavného súdu v zbierke zákonov nie je podmienené predchádzajúcim vyhlásením napadnutého zákona v zbierke zákonov. Vyhláseniu tohto uznesenia ústavného súdu v zbierke zákonov bez zbytočného odkladu, najneskôr však do 15 dní od podania žiadosti o jeho vyhlásenie, tak v súčasnosti nebráni žiadna právna prekážka. Ministerstvo spravodlivosti je povinné postupovať tak, aby bolo uznesenie ústavného súdu o pozastavení účinnosti vyhlásené v zbierke zákonov v uvedenej lehote.

144. Podľa § 67 zákona o ústavnom súde pripájajú k tomuto uzneseniu odlišné stanovisko sudca Peter Straka, ktoré sa týka bodov 2 a 3 výroku a odôvodnenia uznesenia, a sudca Robert Šorl, ktoré sa týka bodov 2 a 3 výroku a odôvodnenia uznesenia.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

Podľa čl. 125 ods. 6 ústavy sa rozhodnutie ústavného súdu o pozastavení účinnosti napadnutých právnych predpisov, ich častí, prípadne niektorých ich ustanovení vyhlasuje spôsobom ustanoveným na vyhlasovanie zákonov. Právoplatné rozhodnutie ústavného súdu je všeobecne záväzné.

V Košiciach 28. februára 2024

Ivan Fiačan
predseda Ústavného súdu
Slovenskej republiky